

Ontdek en beleef!

Kom genieten in Nationaal Park Duinen van Texel. Ervaar de donkerte, hoor de vogels zingen, ga door de knieën voor prachtige orchideeën, ontdek wat er achter de volgende duintop te beleven is, pak de fiets, ga wandelen of beklim een van de uitkijktorens. Maak vooral mooie herinneringen. Texel is er de plek voor!

Natuureiland TEXEL

EDITIE 2020

🇩🇪 Auch mit Deutschen Seiten

GRATIS UITGAVE

Nationaal Park
Duinen van Texel

DE HOOGTEPUNTEN
VAN HET
NATIONAAL PARK

75 JAAR BEVRIJDING:
BIJZONDERE
BUNKERVERHALEN

WAT ZOEMT
DAAR IN HET
STRUIKGEWAS?

GEHEIMEN
VAN DE
NACHT

COLOFON

OPDRACHTGEVER & HOOFDREDACTIE:
Nationaal Park Duinen van Texel
Masja Gielstra, IVN

REDACTIE:
Marc Plomp, Daphna Lavy, Anna
Sprenkeling, Jerome van Abbevé,
Linda Dinkelman, Masja Gielstra,
Anja Roubos, Louise van der Sluis

BLADMANAGEMENT:
Masja Gielstra/Louise van der Sluis

VORMGEVING EN PRODUCTIE:
Wessels Ontwerpt

TEKSTEN:
Daphna Lavy, Anja Roubos en
Louise van der Sluis

DRUK:
MarcelisDekave, Alkmaar

OPLAGE:
85.000 exemplaren

REACTIES:
Nationaal Park Duinen van Texel
m.gielstra@ivn.nl
www.npduinenvantexel.nl

ADVERTENTIES:
m.gielstra@ivn.nl

@NP Texel

FOTO COVER:
Familie Witte in de Bollekamer
Foto: Gertha Wessels

IN DIT NUMMER:

WELKOM

- 3 Voorwoord
- 3 Ken jij onze spelregels?

PARELS

- 10 Hoge Berg van Texel
- 12 Onderwaterwereld
- 13 De zomertortel
- 20 Wat zoemt er in het struikgewas
- 39 Wilde planten van Texel

BELEEF

- 9 Vogelexcursies voor scholieren
- 14 Wordt jouw natuurfoto een prijswinnaar?
- 16 Fietsen door Waalenburg
- 23 Geheimen van de nacht
- 24 Bunkers brengen cultuurhistorie tot leven
- 28 Op de huifkar de natuur in
- 40 Eropuit! Activiteitenkalender

INTERVIEW

- 4 'Rekening houden met extremer weer'
- 37 Schapenboer Jan-Willem Bakker

MET KINDEREN

- 18 StrunerKids gaan op avontuur!
- 19 Ontdek het wad bij Ecomare
- 36 De hoogtoppen van het Nationaal Park

EN VERDER

- 7 Welkom bij de wad- en vogelwachters
- 26 Alle Texelse natuurgebieden in kaart
- 29 De gastheren van het Nationaal Park
- 32 Samen vergroenen voor meer biodiversiteit
- 33 Hondvriendelijk natuureiland
- 35 Je eigen (herinnerings)bank
- 44 Rollend door de natuur
- 45 Nieuwe soorten ontdekt
- 45 Stikstofneerslag aangepakt

DEUTSCHE SEITEN

- 46 Willkommen im Nationalpark Dünen von Texel!
- 46 Die Turteltaube
- 47 Interview mit Jan-Willem Bakker
- 48 Willkommen bei den Watt- und Vogelwärttern
- 49 'Auf dem Planwagen sieht man die Natur anders'
- 50 Texel, Hundefreundliche Naturinsel
- 51 Geheimnisse der Nacht

Welkom op Texel en welkom in Nationaal Park Duinen van Texel!

In ons nationaal park valt veel te ontdekken. Wandel door de paarse heidevelden, verdiep je in de bijzondere kwelders en natte duinvalleien, of maak je hoofd leeg tijdens een wandeling door het bos of langs het uitgestrekte Noordzeestrand. Kom je vaker op Texel, dan heb je, net als ik, vast ook een plek waar je het liefst komt.

Zeker als je in de stad woont, is de duisternis op Texel bijzonder. De nachten zijn hier nog écht donker en dagen je uit om behalve je ogen ook je andere zintuigen te gebruiken. Zo beleef je de natuur op een andere manier. Kom je in de zomer, dan ruik je de kamperfoelie die op veel plekken 's nachts een heerlijke geur verspreidt. En met een beetje geluk zie je op warme dagen de lichtende zee. Je leest er meer over in dit magazine.

Op Texel zijn veel vrijwilligers actief die veel van de natuur weten en jou kunnen helpen om bijzondere dingen te zien die op het eerste gezicht misschien best gewoon lijken. Dat maakt het zo leuk om mee te gaan

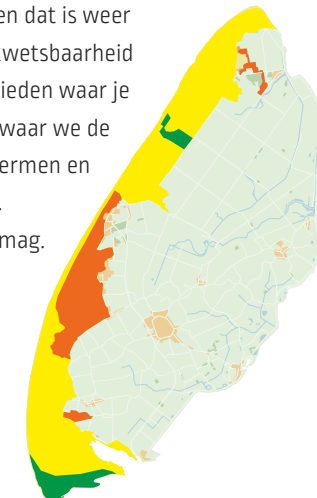
Ken jij onze spelregels?

Om ons Nationaal Park voor iedereen aantrekkelijk te houden, zijn er wat spelregels die we graag onder je aandacht brengen. Deze regels zijn bedoeld om de natuur te beschermen waar dat nodig is en bezoekers maximaal te kunnen laten genieten waar dat mogelijk is.

ZONERING

Het Nationaal Park Duinen van Texel is verdeeld in zones. Die hebben betrekking op het gebruik en dat is weer afhankelijk van de natuurwaarden en kwetsbaarheid van het betreffende gebied. Er zijn gebieden waar je lekker kunt rondstruinen en ook delen waar we de kwetsbare natuur beter moeten beschermen en die beperkter (of niet) toegankelijk zijn. Op het kaartje kun je zien waar je wat mag.

Groen: gebieden om te struinen
Oranje: gebieden met veel fiets-, wandel- en ruitersporen, inclusief atb-pad
Geel: gebieden met minder paden en alleen toegankelijk voor aangegeven gebruik

MASJA GIELSTRA

met een excursie.

(zie activiteitenoverzicht op pagina 40). Trots en blij zijn we ook met de vele Texelse ondernemers met hart voor de natuur. Misschien ben je wel te gast bij een van onze gastheren of -vrouwen. Zij vertellen je graag waar je de meest bijzondere plekjes kunt vinden.

Op Texel zijn nogal wat bunkers, soms goed verstopt in de duinen en op andere punten juist goed zichtbaar. Overblijfselen van de Tweede Wereldoorlog, die op Texel pas op 20 mei 1945 eindigde, nu 75 jaar geleden. Ook hieraan besteden we aandacht in dit nummer.

En... het lezen van dit magazine is slechts de voorpret. Het Grote Genieten begint in de natuur zelf!

Masja Gielstra
Coördinator Nationaal Park Duinen van Texel

HOND MEE OP VAKANTIE

Hij mag komen waar jij mag komen. Als jij in een gebied op de paden moet blijven, dan geldt dit dus ook voor je hond. Zie ook pagina 33 voor tips als je hond mee is naar Texel.

BLIJF OP DE PADEN

Zeker in gebieden met kwetsbare natuur is het belangrijk dat je op de paden blijft. Er zijn volop wandel-, fiets-/mtb- en ruitersporen dus je hoeft niet bang te zijn dat je onvoldoende ziet of kunt doen. Fietsen mag op de daarvoor bestemde (fiets)paden en op het bewegwijzerde mtb-pad.

WILDKAMPEREN

Op Texel mag je niet wildkamperen. Ook niet met campers en kampeerbusjes! Er zijn wel diverse campings in het duin- en bosgebied waar je terecht kunt op mooie natuurterreinen. Onze gastheren ontvangen je graag.

Natuureiland Texel is een uitgave van Nationaal Park Duinen van Texel i.s.m. Ecomare, Gemeente Texel, Staatsbosbeheer, Provincie Noord-Holland, Natuurmonumenten, IVN, VVV Texel en Vogelinformatiecentrum Texel.

'Rekening houden met extremer weer'

Waddenzee, Uzeren Kaap

De natuur reageert meestal wonderbaarlijk veerkrachtig op strenge winters en warme zomers. Alleen als het uitzonderlijk lang erg heet is, vinden in onze omgeving ingrijpende veranderingen plaats. Daar is kans op nu het aantal hete zomers stijgt. Volgens NIOZ-onderzoeker Katja Philippart moeten we rekening houden met extremer weer.

Ook op Texel veroorzaken hitte, kou en storm sterfte onder dieren en planten. De natuur is daarop ingespeeld en herstelt zich heel snel. Anders wordt het als het extreme weer vaker plaatsvindt, omdat de natuur dan geen tijd krijgt om tussendoor te herstellen.

Kou

Als het maar lang genoeg koud is, bevriest ook zeewater. In de Waddenzee bevriezen de wadplaten. Het zeeijs trekt het water uit de grond, maar laat het zout achter. Daardoor wordt de bodem zouter en gaan de meeste dieren dood. Als het ijs gaat drijven, neemt dat hele plakken bodem mee, waardoor de bodemdieren sterven. Overwinterende vogels zoals berg- en eidereenden, wulpen en scholeksters, kunnen geen voedsel vinden onder het ijs. Dat overleven ze wel even, maar niet wekenlang. Wanneer het vroeg in het jaar gaat vriezen, gaan sommige vogels, bijvoorbeeld houtsnippen, massaal

dood. Veel vogels die hier in de winter komen, vliegen bij vroege kou door naar Frankrijk. Maar er zijn ook trekvogels die dat niet doen, zoals de IJslandse tureluur, en die overleven het niet. Meeuwen vinden zo'n vorstperiode juist fijn. Die doen zich tegoed aan zeesterren en krabben op het strand, die verlamd door de kou aanspoelen.

Storm

Op zee wordt de bodem bij hevige storm af en toe flink omgewoeld. Bodemdieren gaan dan dood. Tegenwoordig komt er iets vaker storm met hoge waterstand voor in het voorjaar. De legsels van scholeksters, kluten en lepelaars die op de kwelders broeden gaan hierdoor verloren. De vogels reageren meestal flexibel: ze beginnen aan een nieuwe leg. Wel zijn kostbare tijd en energie verloren gegaan. Bij een storm rond kerst is het heel druk in de

Scholekster

In de hete zomer van 2017 kleurde het water van het Wagejot langs de Waddendijk opeens knalroze. Door grote droogte was het zoutgehalte in het water extreem hoog en was er weinig zuurstof. Er werden twee algjes aangetroffen die verantwoordelijk kunnen zijn voor de roze kleur: de *Dunaliella salina* die rode kleurstoffen afscheidt en de roze *Oxyrrhis marina*.

Eens in de paar jaar raakt De Slufter tot de rand toe gevuld met zeewater door de combinatie van storm en springtij.

zeehondenopvang bij Ecomare. Pasgeboren grijze zeehondjes spoelen dan van de zandbanken en raken hun moeder kwijt.

Hitte

In de hete zomers van 2018 en 2019 kampte het wad met een massale sterfte van kokkels en andere bodemdieren. Rottende wieren leidden tot zuurstofgebrek en 'zwarte plekken' vol dode dieren. 'Dat ziet er verschrikkelijk uit. Knalgele, paarse en witte slierten bacteriën. Het stinkt naar zwavel en verrotting', beschrijft bioloog Arthur Oosterbaan, conservator van Ecomare. 'Een paar weken later vind je die plekken niet meer terug, maar de kokkels zijn dood. Als zulke hitteperiodes vaker voorkomen, verdwijnen de kokkels en wordt hun plek ingenomen door andere bodemdieren.'

'We moeten rekening houden met extremer weer', waarschuwt Katja Philippart. De biologe is onderzoeker bij het NIOZ op Texel en bijzonder hoogleraar aan Universiteit Utrecht. 'Niet alleen stijgt de temperatuur, er komen ook meer zware buien en droogte voor. Zeker is dat het aantal hete zomers toeneemt en er minder kans is op Elfstedentocht winters. De neerslagpatronen veranderen. Dat heeft grote gevolgen voor de Waddenzee.'

Strenge winters bepaalden vroeger welke bodemdieren er leefden. Mogelijk nemen nu extreem warme zomers deze rol over. Als dit andere winnaars en verliezers oplevert, verandert het voedselaanbod voor vissen en vogels, aldus Philippart.

De ongekend warme zomer van 2018 was ook uitzonderlijk droog.

Die toenemende droogte heeft gevolgen voor de natuur in de kustwateren; algen en schelpdieren krijgen minder voedingsstoffen aangevoerd via de rivieren. Het is de vraag of schelpdieren zich zullen aanpassen en wat de bijkomende gevolgen zijn van de zeespiegelstijging.

Op het land leidt droogte tot andere problemen. Planten sterven vroegtijdig af en bomen laten al vroeg hun bladeren vallen. Insecten kunnen dan geen voedsel meer vinden. Dat betekent een slecht broedseizoen voor insectenetende vogels, zoals de weidevogels in het voorjaar.

Tureluur

Vogels kijken met

VOGELINFORMATIECENTRUM

TEXEL

Dé specialist in verrekijkers & telescopen

Wij hebben een kwaliteits assortiment, voor iedereen

TX 8x42HD eigen
TX 10x42HD Texelse kijker

opticon

Digiscopen:
Fotograferen door telescoop

SWAROVSKI
OPTIK

Leica

Swarovski Service Centre

SWAROVSKI
OPTIK

meopta

ZEISS

Fleeces en jassen voor vogelaars

PARAMO
DIRECTIONAL CLOTHING

zelf testen | deskundig advies | scherpe prijs | gratis schoonmaken

- * Keuze uit meer dan 100 verschillende kijkers.
- * U kunt ook verrekijkers huren of lenen.
- * Test zelf tijdens een vogelexcursie.
- * De beste optiek altijd op voorraad.

Met uw aankoop of deelname aan een excursie, steunt u een goed vogeldoel op Texel.

www.vogelinformatiecentrum.nl | www.vogelexcursiestexel.nl

Kikkertstraat 42 1795 AE De Cocksdorp | +31 (0) 222 316249 | info@natuurdigitaal.nl

Wij zijn het gehele jaar open van maandag t/m zaterdag (10.00 - 18.00 uur).

WELKOM BIJ DE WAD- EN VOGELWACHTERS

Van de Texelse natuur geniet je nóg meer als je het verhaal kent dat erachter zit. De wad- en vogelwachters staan in het broedseizoen klaar om al je vragen te beantwoorden en je mag hun telescoop gebruiken om de vogels dichtbij te halen.

Deze vrijwilligersduo's delen graag hun kennis van vogels en het gebied met voorbijgangers. In ruil daarvoor mogen ze een week lang op de mooiste plekjes van Texel verblijven.

De vogelwachters van Staatsbosbeheer vind je bij de keet in De Geul en het noordelijke uitkijkpunt van De Slufter. Ze houden ook toezicht in het gebied en inventariseren de broedvogels. De wadwachters van Natuurmonumenten staan met hun pipowagen op de dijk tussen De Schorren en Utopia. Hier vertellen ze waarom deze gebieden zo waardevol zijn, welke vogels er van profiteren en hoe belangrijk het is om deze gebieden te beschermen.

Sommige vrijwilligers komen jaarlijks terug. Zoals Esther en Marcel

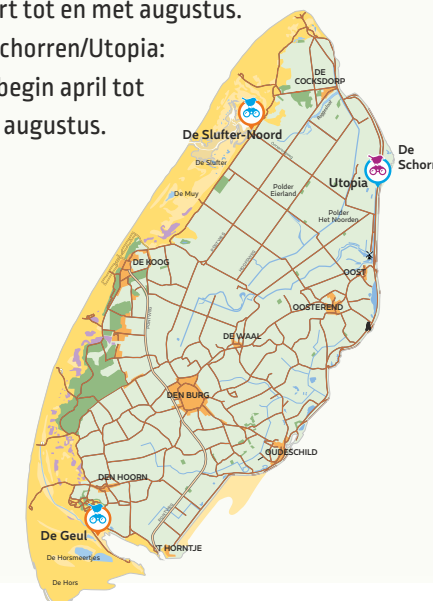
van Rooijen uit Zoetermeer, die deze zomer voor de derde keer bij De Geul bivakkeren. 'Ontzettend leuk om te doen. Het is een onwijs mooie plek, een minivakantie. En we kunnen onze liefde voor de natuur doorgeven', vertelt Esther. 'Vaak zijn we bij het uitkijkpunt boven de plas. Daar zijn de lepelaars goed te zien. Dat vinden de mensen fantastisch. Bij hoog water zitten de vogels in de Mokbaai ook heel dichtbij.'

De keet waarin ze wonen is niet luxe. 'Maar we vinden het zo lekker om daar te zitten en tot rust te komen. 's Avonds is er niemand, dan is het stil. Wij zijn dat niet gewend. Vorig jaar stormde het een keer 's nachts. Je maakt dat zoveel intenser mee omdat je helemaal in de vrije natuur staat. Daar genieten we van. Maar het is ook leuk als er

mensen langskomen. Ze zijn blij als je ze op bijzondere dingen wijst, door de telescoop laat kijken en erover vertelt.'

Waar en wanneer?

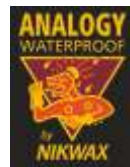
- De Geul en De Slufter-Noord: van eind maart tot en met augustus.
- De Schorren/Utopia: van begin april tot eind augustus.

Get Closer To Nature

Sterke waterproof jassen voor de vogelaar, wandelaar en voor natuurfotografen met een ongekende bewegingsvrijheid en maar liefst negen ruime jaszakken. De basis is een comfortabele en zeer slijtvaste stof, gemaakt van de Nikwax Analogy techniek. De stof is 100% waterproof en toch ademend. De jassen kraken en ritselen niet, waardoor je zonder te verstoren de natuur kunt observeren en fotograferen.

Verkrijgbaar bij het:
 Vogelinformatiecentrum
 Kikkertstraat 42
 1795AE De Cocksdorp
 t: +31 (0) 222 316249
vogelinformatiecentrum.nl

paramo-clothing.com/halconjacket

VOGELEXCURSIES

'MET DE VERREKIJKER ZIE JE VEEL MEER'

Verrekijker lenen

Dankzij de uitleenservice van het Vogelinformatiecentrum kun je zelf eens met een verrekijker de natuur in. Zie www.vogelinformatiecentrum.nl

Honderden scholieren leren jaarlijks op Texel naar vogels te kijken tijdens excursies van het Vogelinformatiecentrum. 'Het is geweldig hoe die drukke pubers onder de indruk raken van wat ze zien', zegt Marc Plomp.

'Het is altijd weer een verrassing voor kinderen hoeveel verschillende vogelgeluiden je op Texel hoort als je een paar minuten stil bent in een natuurgebied. Ganzen die gaken, steltlopers die roepend overvliegen. Door hun vragen merk je weer dat we niet alles weten over vogels. Waarom maken ze bijvoorbeeld die geluiden? Hun alarmroep kennen we wel, maar de functie van andere geluiden is vaak niet bekend.'

De eigenaar van het Vogelinformatiecentrum vindt het belangrijk dat er aandacht is voor jeugd en natuurbeleving. 'We laten de

kinderen met verrekijkers en een telescoop zoveel mogelijk verschillend gedrag zoeken en leggen dan de achtergronden uit. Steltlopers zoals scholeksters en wulpen slapen bij hoog water vaak binnendijks. Als je ze verstoort, verpest je hun slaapmoment. Ze slapen maar twee keer per etmaal een uur. Als je dat weet, loop je sneller een rondje om.

Andere vogels staan druk te poetsen, dat is ook heel belangrijk. Ze zijn bij weer en wind buiten, lopen door zout water en blubber, maar hun verenkleed moet op orde zijn, want dat betekent het verschil

tussen leven en dood. Het is nodig om snel weg te kunnen vliegen als er gevaar dreigt, het moet waterdicht zijn en het zorgt voor isolatie als het koud is. Afhankelijk van de soort worden de veren een of twee keer per jaar helemaal vervangen, omdat de toppen afslijten. In de winter en de zomer zien vogels er dus anders uit. De kracht van de verrekijker is dat je opeens veel meer details van de vogels ziet.

Er is een enorme soortendiversiteit op het eiland. Daar word je je van bewust bij een excursie doordat de gids je helpt met het herkennen van de vogels.'

→ Ontdek zelf de vogels van Texel

De vogelexcursies van Vogelinformatiecentrum Texel zijn geschikt voor jong en oud. Daarnaast zijn er speciale programma's voor scholen. Meer informatie: www.vogelexcursiestexel.nl

Grasklokjes en schapen voelen zich thuis op de **HOGE BERG**

Wist je dat Texel is ontstaan dankzij de keileembult van de Hoge Berg?
En dat, als die er niet was geweest, Amersfoort aan zee had gelegen?

GRASKLOKJES

Aan het eind van de voorlaatste ijstijd lieten de smeltende gletsjers hier zwerfkeien en leem achter. De vijftien meter hoge bult die ontstond, vormt het oudste deel van Texel. Het is ook het 'scharnierpunt' dat de kustlijn van ons land heeft bepaald. Ook in andere opzichten is het glooiende gebied tussen Den Burg en Oudeschild uniek. Hier lopen de schapen tussen de schapenboeten en de tuinvallen. Deze perceelafscheidingsmaakt de Texelse boeren van graszoden. Op de droge, karige tuinvallen voelen bijzondere planten en dieren als grasklokjes en de Texelse zandbij zich goed thuis. Schapenboeten zijn asymmetrische schuren, die met hun achterkant naar de heersende westenwind staan. Samen met de ronde drinkkolken en stolpboerderijen kenmerken ze het landschap van het Hoge Berggebied. Op het hoogste punt werd in de achttiende eeuw een luthof met doolhof en bosje aangelegd. 'Het bossie' is voor veel Texelaars nog steeds een geliefd plekje om even te ontsnappen aan de alledaagse hectiek.

ZANDBIJEN

OUDE 'ZEVEN PANNENKOEKEN'

BRAKESTEIN

Boeren én natuur

Om het gebied te behoeden voor ruilverkaveling heeft Staatsbosbeheer in de jaren zestig en zeventig 115 hectare grond aangekocht, inclusief zes boeten. Dit wordt verpacht aan boeren. De kleinschalige boerenbedrijven met hun traditionele schapenteelt zijn onlosmakelijk verbonden met het landschap, net als de bijzondere natuurwaarden. Die combinatie zorgt ook voor uitdagingen. Te hoge graasdruk of intensieve bemesting werkt het behoud van schraal (bloemen)land tegen. Maar zonder rendabele bedrijfsvoering verdwijnen de schapen. Boeren en natuurbeheerders zoeken samen naar oplossingen in het Gebiedsproces Hoge Berg. Daarin werkt Staatsbosbeheer ook samen met Natuurmonumenten, de gemeente en agrarische natuurvereniging De Lieuw. Een van de oplossingsrichtingen is dat een deel van het jaar op bepaalde percelen geen

schapen lopen of dat er geen mest wordt uitgereden. Vanwege de uitzonderlijke cultuurlandschappelijke kwaliteit is de Hoge Berg afgelopen jaar uitgeroepen tot het tweede Icoonlandschap van Nederland.

De Zeven Pannenkoeken

Honderden jaren cultuurhistorie zijn op de Hoge Berg zichtbaar. In de zeventiende en achttiende eeuw kwam het drinkwater voor de schepen die de wereldzeeën bevoeren uit het Hoge Berggebied en hoogwaardigheidsbekleders van de Reede van Texel kwamen er voor vertier. In het project 'Boeren, vissers en buitenlui' werkt Staatsbosbeheer vanuit maatschappelijke betrokkenheid aan de zichtbaarheid van die cultuurhistorie, samen met een groot aantal andere partijen. Met steun van het Waddenfonds en toeristisch investeringsfonds STIFT kunnen in het Doolhof de Zeven Pannenkoeken, de traptreden naar

de top van het heuveltje, worden hersteld. Daarnaast wordt de oude stinsenflora, de bloembolletjes die hier in het voorjaar zo uitbundig bloeien, aangevuld.

Ook maakt Staatsbosbeheer de oorspronkelijke zichtlijnen naar de Waddenzee en de naburige buitenplaats Brakestein weer open. Dankzij de inzet van de eigenaren van Brakestein wordt de historische tuin in zeventiende-eeuwse staat teruggebracht en opengesteld voor publiek.

Pilots op schapenboerderij De Waddel moeten laten zien hoe gezonde agrarische bedrijfsvoering te combineren is met de natuur die bij dit landschap hoort. Zoals het monitoren van insectenpopulaties om indirect het broedsucces van de scholekster te bevorderen. Vissersvrouwen maken met fotopanelen op de haven van Oudeschild het leven en werk van de vissers zichtbaar. Eerder werden fort De Schans en de eendenkooi van Spang al gerestaureerd.

Lees ook het interview met schapenhouder Jan-Willem Bakker op pagina 37.

Fietsen en wandelen

Ontdek dit gebied op de fiets of wandelend. Parkeer bij Schapenboerderij Texel aan de Pontweg bij Den Burg, waar in de loop van dit voorjaar het gratis toegankelijke informatiecentrum over de Hoge Berg wordt geopend, of op de haven van Oudeschild. Vanaf de nieuwe Prins Hendrik-zanddijk heb je een prachtig overzicht over het gebied. Museum Kaap Skil brengt de achterliggende verhalen tot leven met passende informatie onderweg. Benieuwd naar de mooiste routes? Download dan de app Crossbill Route Wadden.

ONDERWATERWERELD

Een voor ons onzichtbare wereld vormt de basis van een groot deel van het leven op Texel: de natuur onder water.

Alles draait hier om voedsel. Algen worden door schelpdieren gegeten en die weer door vogels, met ieder een eigen specialisme. Lepelaars gaan met hun lepelvormige snavel heen en weer om visjes te vangen. De kluut pakt met zijn omhooggebogen snavel beestjes in de bovenlaag van het slik en het wateroppervlak. De eidereend slikt hele kokkels door. Zijn sterke maag kraakt de schelpen, de resten poept of braakt hij uit. Met zijn snavel beitelt de scholekster de sluitspier van kokkels door. De wulp kan met zijn lange kromme snavel in de gangetjes van wormen op het wad.

Vlakte van Kerken

Om dit gigantische voedselweb in stand te houden, bewaakt Natuurmonumenten de rust op de Vlakte van Kerken, het uitgestrekte wadengebied achter De Schorren. Dit

is een van de laatste tankstations en eerste rustpunten voor trekvogels op weg naar het zuiden of het noorden.

De vogels leven in een eb- en vloedritme. Bij eb lopen ze met de watergrens mee het wad op om voedsel te zoeken, bij vloed lopen ze weer terug. Zodra het water de dijk raakt, gaan ze rusten in de achterliggende reservaten van Natuurmonumenten. Vanaf de Waddendijk of 'Vogelboulevard' kun je ze heel goed zien.

Vistrappen

In het verleden waren er veel natuurlijke overgangen tussen de Waddenzee en het zoetere water op Texel. Glasaaltjes die de oceaan overstaken, 'roken' het zoete water van de lokstroom en konden heel diep het eiland in om daar op te groeien voordat ze de oceaan weer

opzochten. Stekelbaarsjes, het lievelingshapje van de lepelaar, paaïen juist in het zoete water en groeien op in zee. Door stuwen en sluizen is dit natuurlijke systeem onderbroken. Natuurmonumenten, hoogheemraadschap en provincie Noord-Holland hebben de uitwisseling tussen de Waddenzee en de kreekarmen van Waalenburg nu weer mogelijk gemaakt met vistrappen en vispassages in de gemalen.

Van april tot en met oktober kun je mee met de excursie 'Kwelder, wad en lepelaars' over De Schorren. Kijk op nm.nl/wadenlepelaars voor meer informatie.

Met de fietsroutes van Natuurmonumenten kom je langs veel binnen-dijkse vogelreservaten. Kijk op nm.nl/routes-texel

3D-illustratie van de onderwaterwereld in de Waddenzee. De afbeelding is gemaakt door Nicolle R. Fuller van Sayo Studio in opdracht van Programma naar een Rijke Waddenzee en de Waddenvereniging. De tekening is gemaakt in samenwerking met de Universiteiten van Wageningen en Groningen, het NIOZ, Bureau Waardenburg, Stichting de Goede Vissers en het Alfred-Wegener-Instituut.

DE ZOMERTORTEL

Een bijzonder mooie duif die we helaas de laatste decennia steeds minder zien. De vogels broeden in Noord-Afrika en in grote delen van Europa, behalve in de noordelijke streken. 'Onze' zomertortels vliegen in het najaar naar de landen ten zuiden van de Sahara, om daar de winter door te brengen. De soort heeft het moeilijk: in hun broedgebieden is het voedselaanbod achteruit gegaan en ze worden bejaagd tijdens de trek en in hun wintergebieden. Zomertortels krijgen maar twee eieren per legsel, dat maakt ze extra kwetsbaar.

De verwantschap tussen de zeldzame zomertortel en veel voorkomende Turkse tortel is duidelijk te zien.

Zomertortels zijn kleiner en kleuriger. Hun vleugels zijn oranje met zwarte vlekken, ze hebben een rode rand om de ogen, een rozige borst en een zwart-wit streeppatroon op de hals. Het zijn mooie vogels die onze bescherming verdienen.

Tijdens het Wadden Vogelfestival 2020, op 9 en 10 mei, wordt geld opgehaald om de zomertortel te helpen. Door het aanleggen van speciale zaadackers en internationaal te lobbyen tegen de jacht, kunnen we hopelijk het tij keren voor de zomertortel.

FOTO MIKE LANE

FOTOWEDSTRIJD

'Mijn mooiste natuurfoto op Texel'

De natuur op en rond Texel is uniek. Nergens vind je op zo'n beperkte oppervlakte zoveel verschillende landschappen als op Texel. Een mooie uitdaging dus voor (amateur)fotografen om schitterende plaatjes te maken!

Maak tijdens je verblijf foto's van de Texelse natuur en doe mee met de fotowedstrijd van VVV Texel en Nationaal Park Duinen van Texel. Stuur je mooiste foto's in en maak elk seizoen kans op prachtige prijzen. Zoals een goed gevuld pakket met Texelse producten. Of ding eind 2020 mee naar de hoofdprijs: een verblijf op Texel en een privé-excursie met de boswachter!

Zo doe je mee

- Ga naar www.texel.net/fotowedstrijd-natuur
- Upload je foto's, maximaal 3
- Vul de overige gegevens in en verstuur

Meedoen kan t/m 31 december 2020

Actievoorwaarden en prijzen staan op de website

Durf jij de uitdaging aan? We zijn benieuwd naar je foto's!

Op de hoogte blijven

Volg ons op Facebook en Instagram en blijf op de hoogte van deze en andere leuke winacties, tips en nieuws over Texel!

- [f WeLoveTexel](https://www.facebook.com/WeLoveTexel)
- [f nationaalparkduinenvantexel](https://www.facebook.com/nationaalparkduinenvantexel)
- [@tijdvoortexel](https://www.instagram.com/tijdvoortexel)
- [@nationaalparkduinenvantexel](https://www.instagram.com/nationaalparkduinenvantexel)

Bernhard Iven

Jolanda Verdijk

Genomineerde inzendingen Nationaal Park 2019

Was je nog niet overtuigd van de schoonheid van de Texelse natuur? Bekijk de onderstaande foto's dan maar eens. Het zijn de inzendingen van de genomineerde fotografen die vorig jaar (2019) meededen aan de fotowedstrijd van het Nationaal Park zelf. Winnaar werd de fantastische foto met Schotse hooglanders van Rosalie Kuip.

Rosalie Kuip

Rosalie Kuip

'In de Bollekamer vind je rust, zeelucht, planten en dieren. Ieder seizoen heeft hier zijn charme. In de lente hebben fotogenieke exmoorpony's en de Schotse hooglanders schattige veulentjes en kalfjes, in de winter is het er net een maanlandschap, in september kleurt de heide alles paars. Prachtig!'

[@rosiesimages](https://www.instagram.com/rosiesimages)

Diaan van Tongeren

Diaan van Tongeren

De dreigende wolken geven dit schilderachtige tafereeltje bij een typisch Texelse schapeboet een extra dimensie. Een stilte voor de storm.

[@diaan.s.galerij_.65](https://www.instagram.com/diaan.s.galerij_.65)

Paul Rillevitz

Paul Rillevitz

'Met hun punkachtige kuif zien lepelaars eruit als stripfiguren, maar dat is slechts schijn. Het zijn chique, slimme vogels die precies weten waar ze moeten zijn. Anders zaten ze ook niet op Texel; wellicht het mooiste stukje wildernis van Nederland! Daarom zijn de Texelse lepelaarkolonies mijn favoriet.'

Yvonne Eelman

'In de Bollekamer kom ik regelmatig om lekker een stuk te wandelen. Het is dan erg leuk om de Schotse hooglanders en de exmoorpony's tegen te komen. De natuur vind ik ook prachtig, vooral als de heide bloeit. Eigenlijk is het er altijd mooi.'

[@yvonne.txt](https://www.instagram.com/yvonne.txt)

Yvonne Eelman

Erik Jansen

'Eind augustus 2019 stond ik om zes uur op om tijdens het gouden uurtje op het strand foto's te maken. De kampeerders op Kogerstrand lagen nog te slapen. Lopend op het duinpad bij Paal 21 zag ik de nevel tussen de duinen hangen. Dit, in combinatie met de opkomende zon, was voor mij het perfecte plaatje.'

[@superik66](https://www.instagram.com/superik66)

Erik Jansen

Wandelen en fietsen door waterrijk Waalenburg FEUGELS EN KOEIEBLOMME

'De zang van de veldleeuwerik hoog in de lucht is voor mij het ultieme zomergeluid', aldus boswachter Jerome van Abbevé. 'En er zijn veel veldleeuweriken in Waalenburg.'

LEPELAAR

STEKELBAARSJE

'In het voorjaar broeden er enorm veel weidevogels, zoals kieviten, grutto's en tureluurs. In sloten tripelen steltlopers als de kluut en tureluur en speuren lepelaars het water af naar jonge stekelbaarsjes. Vanaf oktober zitten er heel veel trekvogels in het 'natte blok' bij de molentjes en barst het in de weides van de zwermen spreeuwen en grote groepen ganzen op doortrek. Jaarrond is in Waalenburg van alles te zien. Een must voor de natuur-liefhebber!'

In de polder tussen De Koog, De Waal en Den Burg zijn de afgelopen jaren de oude kreken hersteld en veel natuurvriendelijke oevers aangelegd door de provincie Noord-Holland. Daardoor keren zeldzame planten en dieren nu terug in een van de oudste reservaten van

Natuurmonumenten. De oevers gaan zich steeds meer ontwikkelen. Omdat er geen strakke overgang is van nat naar droog zijn er veel verschillende bloemen: elke soort vindt er z'n eigen plekje.

Waalenburg is het laagste punt van Texel en door het zoute kwelwater groeien er bijzondere waterplanten. De zaden van de zeldzame snavel- en spiraalruppia zaten ruim vijftig jaar verborgen onder het slib. Spiraalruppia heeft helder, schoon water nodig. Toen de afwaterings-sloot in Waalenburg werd omgelegd, verscheen deze plant binnen een jaar. Tussen de grasachtige stengels leven veel stekelbaarsjes. Die kunnen via de vispassage bij de Westerkolk vanuit de Waddenzee weer het brakke water van Waalenburg bereiken, en vormen het

lievelingsvoedsel van lepelaars. Door het waterpeil langzaam op te hogen, wordt het gebied natter gemaakt, waardoor het nog aantrekkelijker wordt voor weidevogels.

Orchideeën

Voor fietsers en wandelaars is er veel te ontdekken. Dankzij het nieuwe fietspad is het nu ook mogelijk een rondje te maken door Waalenburg, langs de Hertenkamp, een oud stukje duingebied, en het

WEEGESWAAL

ORCHIDEEËN

vogelexcursie rond de Westerkolk (zie p. 40-43). Op eigen houtje wandelen tussen de orchideeën kan via een graspad. 'Een echte aanrader, vooral in de lente en zomer', zegt boswachter Jerome enthousiast. 'Door de weidsheid voel je je zó buiten. Het vergezicht is uitzonderlijk voor Nederland. Aan de oude glooiingen die in het grasland behouden zijn gebleven, zie je nog dat de bodem is gevormd door de zee.' Een oud paardenpaadje is geres-taureerd en onderdeel van dit wandelpad.

nieuwe Natuurcentrum De Marel, dat in de tweede helft van 2020 wordt voltooid. Je komt vanzelf langs allerlei uitkijpunten. Vanaf de tweede helft van april tot en met juli kun je genieten van de overvloedig bloeiende orchideeën. Hoe algemeen die op Texel voorkomen, blijkt wel uit de oude Tesselse naam 'koeieblomme'.

Wie graag het veld in wil, kan met een gids mee op orchideeën- en

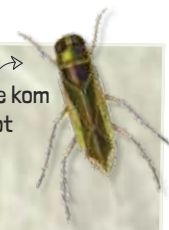
Pootjebaden, met modder spelen en bloemen plukken, het mag allemaal in de struinnatuur bij de Weeges-waal. Het is een heerlijke plek om met het gezin te picknicken bij de plasjes aan het Waalenburgerdijkje.

MEER PADEN

Ruiters kunnen rond Waalenburg rijden via het ruiterspad, dat deels samenvalt met de ATB-route. Het nieuwe fietspad is ook toegankelijk voor rolstoelen, rollators en kindervagens. Er zijn hellingbanen bij het uitkijpunt en verharding naast de bankjes. Alle routes zijn te vinden op de website en route-app van Natuurmonumenten: nm.nl/routes-texel

Bootsmannetje, die kom je tegen in de sloot

Slootjes onderzoeken, bosbanjeren en nachtvlindersen StrunerKids gaan op avontuur!

Wie zijn de snelste zwemmers in een slootje en wat leeft er eigenlijk onder het wateroppervlak? En welke dieren hoor en zie je 's nachts? Dat ontdekken de deelnemers aan activiteiten van de Texelse StrunerKids, werkgroep van IVN Natuureducatie. Op Texel zijn Titia Klok en Ilse Mets de drijvende krachten achter dit leuke initiatief.

'Tot een paar jaar geleden hadden we twee jeugdgroepen. De Struners, voor kinderen van groep 5/6, en De Skarrelaars, voor jeugd uit groep 7 en 8. We gingen dan met een flinke groep kinderen op excursies die wel 2,5 uur duurden. Dat kostte flink wat voorbereidingstijd en we hadden veel begeleiders nodig. Toen Ilse en ik met z'n tweeën overbleven, besloten we het anders te doen. Onder de naam StrunerKids organiseren we elke maand iets leuks voor basisschooljeugd vanaf vier of zes jaar. Dat varieert van een winterwandeling tot een bezoek aan de schaapskudde en het bouwen van tuinwallen. Doel van alle activiteiten is dat de kinderen hun 'rugzak' vullen met leuke weetjes en positieve natuurherinneringen', aldus Titia.

Slootjesdag

Een populaire activiteit is Slootjesdag. Texel sluit aan bij dit landelijke initiatief van IVN Natuureducatie. Met loepotjes, zoekkaarten en schepnetten worden de slootjes geïnspecteerd en worden 'grootse' ontdekkingen gedaan. Veel van de activiteiten hebben natuurlijk een Texelse twist. 'Zo gaan we bijvoorbeeld op bezoek in het vogelringstation, trekken we het bos in of de meeuwenkolonie en gaan we in het donker op zoek naar nachtvlinders.'

Met schaapherder Daphne in de schemer bij haar schaapskudde in De Slufster-Noord.

Boswachter Jerome vertelt

Experts

De StrunerKids zijn vooral lekker buiten bezig, maar zo af en toe zijn er ook binnenactiviteiten. 'We vragen wetenschappers van het NIOZ of zij een interactieve lezing kunnen verzorgen op het niveau van de kinderen. Ook bij de buitenexcursies vragen we experts om met de StrunerKids een bepaald gebied te ontdekken. Hierbij zijn ook ouders welkom. We willen juist stimuleren dat mensen er met het hele gezin op uit trekken.'

Slootjesdag

Meedoen

De activiteiten duren zo'n 1 tot 1,5 uur en zijn gratis toegankelijk. Wel is het nodig om je vooraf aan te melden. Dat kan via texelsenatuurstruners@gmail.com. Voor alle activiteiten geldt: vol is vol. Kijk voor de jaaragenda op: ivn.nl/texel/ivn-strunerkids.

ONTDEK HET WAD BIJ ECOMARE

De Waddenzee is voor veel dieren de vaste thuisbasis, maar voor veel andere dieren is het een tijdelijke verblijfplek. Een gebied dat ze aandoen tijdens een lange trektocht bijvoorbeeld, om aan te sterken voor de volgende etappe. Of een plek waar ze alleen in de zomer zijn, of juist alleen in de winter.

Over de dieren en het bijzondere van het Waddengebied gaat de nieuwe tentoonstelling Wonderlijk Wad bij Ecomare. Een onderdompeling in het prachtige natuurgebied dat sinds 2009 de Werelderfgoedstatus heeft.

Veel van weinig

Er zijn niet veel verschillende diersoorten die zich jaar-rond thuis voelen in het Waddengebied. Het leven in dit dynamische gebied, met veel invloed van het zoute water, is zwaar. Maar de soorten die hier kunnen overleven, komen wel in enorme aantallen voor. In de tentoonstelling ontdek je hoe het systeem van het Waddengebied in elkaar zit.

Eten op het wad

Een breedbeeldfilm in de tentoonstelling neemt je mee in de wondere wereld van het wad. De geulen vullen zich bij hoogwater, een groot deel van de zandbanken wordt overspoeld. De vogels verzamelen zich op de plekken die wél droog blijven, de zogenaamde hoogwatervluchtplaatsen. Dan wordt het eb en komen de zandplaten weer droog te liggen. Etenstijd voor de duizenden wadvogels!

Leven op het wad

De vogels zijn de meest opvallende aanwezigen op het wad. Maar in de wadbodem en het water leven nog veel meer dieren. De meeste zijn klein zoals wadslakjes, wadpieren en garnalen, maar wel van essentieel belang voor het ecosysteem. In de tentoonstelling maak je kennis met een aantal hoofdrolspelers van het wad. Dankzij hen vinden de vele soorten gasten er een gedekte tafel. Elke soort heeft zijn eigen rol en plek in de voedselketen. Welke rol heb jij in dit ecosysteem? Ontdek het in Ecomare!

Maak je wadbeleving compleet door mee te gaan op een wadexcursie en word een echte wad-kenner! Kijk voor de data in de natuuragenda of op ecomare.nl.

wonderlijk WAD

BEZIGE BIJEN

Wat zoemt daar in het struikgewas

Waar denk je aan als we het hebben over bijen? Een zwerm, koningin, honing. En dat ze kunnen steken. Deze beschrijving past echter maar bij één soort: de honingbij. Maar wist je dat op Texel bijna 150 soorten wilde bijen bekend zijn en in heel Nederland zelfs meer dan 350 soorten? Wat zie je vliegen als je door het Nationaal Park loopt? Een korte introductie 'bijen spotten voor beginners'.

De honingbij is veruit de bekendste bij. Hij wordt ook wel gedomesticeerde bij genoemd, omdat imkers hem houden voor de honing die hij maakt. Op Texel komt uitsluitend de zwarte honingbij voor. Deze inheemse soort is in Noord-Europa grotendeels verdronen door gekruiste soorten die meer honing produceren en minder steken. Om de zuivere eilandpopulatie te beschermen, is het verboden om bijenvolken naar Texel te 'importeren'.

Flinke actieradius

Jacco van de Ree is de enige Texelse imker die professioneel bijen houdt. Hij kiest voor een natuurlijk, duurzaam beheer van zijn volken. 'Ik voer

ze 's winters niet bij met suikerwater en behandel ze niet tegen ziektes.' Behalve honing verkoopt hij ook volken, koninginnen, tinctuur van propolis (een soort natuurlijk antibioticum) en producten als stuifmeel, bijenwas, koek en kaarsen. Hij heeft 's zomers zo'n 80 en 's winters 40 volken, waarvan de kasten verspreid staan over heel Texel.

Wanneer de temperatuur boven de 10 graden Celsius komt, gaan de zwarte bijen vliegen. Een volk kan uit wel 50.000 bijen bestaan. In het voorjaar splitst het zich. De oude koningin gaat weg met de helft van het volk, en uit de prinsessen die achterblijven staat een nieuwe koningin op. Honingbijen hebben een actieradius van zo'n drie tot vier kilometer.

Zwarte bijen zijn te herkennen aan hun donkere voorkomen. Ze hebben een breed en stomp afgerond achterlijf met smalle viltbandjes en lange, donkere beharing. De vleugels verschillen van die van andere honingbijen. Dit kenmerk wordt vaak gebruikt om de raszuiverheid te bepalen.

JACCO VAN DE REE

KONINGIN TEXELSE ZWARTE BIJEN

Wilde bijen

Volgens bijenkenners Erik van der Spek van Staatsbosbeheer zijn op Texel 148 soorten bekend. De oudste waarnemingen zijn uit 1872. Dat het minder goed gaat met de wilde bij, is ook op Texel te merken. Zeker buiten de natuurgebieden. 'Dat hangt samen met verdroging, stikstof en versnippering van de natuurgebieden', vertelt Erik. 'Het bereik van wilde bijen is maar een paar honderd meter. Ze zijn dus veel afhankelijker van wat er in hun leefgebied bloeit.'

Wilde bijen zijn er in soorten en maten. Hommels zijn grote, dikke bijen met een wollige, kleurrijke beharing. Andere bijen zijn juist klein, slank en bijna kaal. De kleuren variëren van egaal zwart of metaalgroen tot bontgekleurd met rode, witte of gele vlekken. Hierdoor kan het lastig zijn om bijen te onderscheiden van zweefvliegen en wespen.

De meeste soorten leven solitair. Toch zijn ook onder wilde bijen en hommels wel sociale leefvormen, maar dan overwintert alleen de koningin en niet het hele volk.

Wilde bijen steken niet snel en produceren geen honing. Net als honingbijen leven ze van nectar en hebben hun larven stuifmeel nodig. Hun bestaan duurt vaak maar een paar weken.

Specialisten

Onder de wilde bijen zijn er soorten die uitsluitend leven van een specifieke plant. Dat beperkt het leefgebied van deze specialisten drastisch. Erik: 'We proberen daar rekening mee te houden bij het vegetatiebeheer. Bijvoorbeeld door gefaseerd te maaien en een strook bloeiende planten te laten staan. Ook de Texelse tuinvallen zijn belangrijk. Ze zijn bloemrijk en bieden nestgelegenheden.'

GEWONE LANGHOORNBUI

SMALBANDWESPBIJ

DIKKOPBLOEDBIJ

 Vogelexcursies **Vogelexkursionen** **Birdwatching tours**

BirdingTexel.com

**Vogels kijken op Texel
met vogelkenner en natuurfotograaf
Jos van den Berg**

In kleine groep of privé

**Excursies op dinsdag, woensdag,
donderdag, zaterdag en zondag
Gratis gebruik van verrekijker**

Meer informatie en reserveren via www.birdingtexel.com of tel. +31(0) 622494483

 **Nationaal Park
Duinen van Texel**

Ontdek het zelf

Wil je weten wat de highlights zijn? Of zoek je een mooi plekje om naar de sterren te kijken of vogels te kijken?
Start je bezoek bij onze **informatiepunten**. Daar vind je alles over ons park en tips om je bezoek nog leuker te maken!

 ecomare
Ruijslaan 92, 1796 AZ De Koog
Tel. 0222 317 741

 Vogelinformatiecentrum Texel
Kikkertstraat 42-44, 1795 AE De Cocksdorp
Tel. 0222 316 249

GEHEIMEN VAN DE NACHT

'In de nacht komt het niet alleen op kijken aan, maar ook op andere zintuigen', zegt bioloog Arthur Oosterbaan, conservator van Ecomare. Volg zijn tips op en geniet van de stikdonkere nacht op Texel!

Kijken

Omdat er op het eiland weinig lichtvervuiling is, kun je hier nog echte duisternis ervaren én onder de indruk raken van de vele sterren aan de hemel. 'Maak eens een mooie nachtwandeling, vooral als het helder weer is', adviseert Arthur. 'Dan is de sterrenhemel goed te zien. Via een van de vele apps voor sterrenbeelden kun je op je mobiele telefoon makkelijk zien welke sterren dat zijn.'

Luisteren

'De nacht is ook hét moment om vogels waar te nemen die 's nachts roepen. Luister naar de klaaglijke roep van jonge uilen en het geratel van de nachtzwaluwen. De houtsnip is in de baltstijd van maart tot in juli te herkennen aan zijn knor- en niesgeluiden. Hij vliegt in cirkels boven het bos.'

Ruiken

'Hoogzomer ruik je in de duinen met lage bosjes de kamperfoelie heel goed', tipt Arthur. 'De bedwelmende geur lokt veel nachtvlinders aan.'

Zee

Een heel bijzondere ervaring is het lichten van de zee. 'In de zomer duurt het lang voordat je de lichtende zee kunt zien: pas vanaf een uur of elf 's avonds', weet Arthur. 'Daarvoor moet het rustig weer zijn en je moet ook wat geluk hebben. Het lichten van de zee wordt veroorzaakt door zeevonk, een eencellig diertje dat bij beweging in het water groenwittig oplicht. Soms is de zeevonk massaal aanwezig.'

HANDIGE HULPJES

Om de sterrenbeelden goed te kunnen zien, kun je de apps Sky Lite Night (voor iPhone) en Star Chart (android) op je smartphone gebruiken. Wil je in het veld vogelgeluiden herkennen? Download dan de (betaalde) app Bird Sounds Europe met ruim 1900 zang- en roepvarianten van 413 Europese soorten.

Gebruikt voor onderdak, ijsverkoop, feesten, opslag en toerisme CULTUURHISTORIE TEXELSE DUINEN KOMT TOT LEVEN IN BUNKERVERHALEN

De impact die de aanleg van de Atlantikwall op veel Texelaars had, was groot. In korte tijd, begin jaren 40, werden in het Texelse duin- en bosgebied honderden bunkers gebouwd die het door de Duitsers bezette gebied moesten beschermen. De duinen werden sperrgebied en niet meer toegankelijk voor de eilanders. 'Dat betekende nogal wat voor veel mensen. Die verhalen willen wij vertellen', aldus Rianne Malschaert, secretaris van Nationaal Park Duinen van Texel.

Texel besteedt in april en mei ruim aandacht aan 75 jaar bevrijding. Het Nationaal Park haakt in met een bijzonder project dat de cultuurhistorie van het gebied onder de aandacht brengt: een fototentoonstelling bij de bunkers van Loodsmansduin en een serie interviews met Texelaars over wat de bunkers voor hen hebben betekend. 'De duinen speelden een belangrijke rol in de oorlog en zowel het landschap als de cultuurhistorie van het gebied zijn erdoor gevormd', vertelt Rianne. Toch beperkt het project zich niet tot de periode '40-'45. 'Veel bunkers zijn ondergegraven, gesloopt of in zee verdwenen, maar een deel van de overgebleven bunkers

werd na de oorlog nog actief gebruikt voor andere doeleinden. Zo ontstond bij Den Hoorn een bunkerdorp met gezinnen die dakloos waren geworden. Elders werden bunkers gebruikt voor opslag, ijsverkoop en er werden zelfs feesten gegeven. Daar zijn tientallen prachtige verhalen over.'

Andere invalshoek

Over de technische specificaties van de bunkers is al veel geschreven. In dit project gaat het juist om andere invalshoeken en persoonlijke ervaringen van Texelaars. 'Het duingebied werd gebruikt door natuurliefhebbers,

stropers en jutters. Plotseling mocht dat niet meer en werden de duinen oorlogsgebied. Er reed bijvoorbeeld een treintje doorheen richting De Koog om bouwmaterialen aan te voeren. Nogal wat mensen hebben hier herinneringen aan.' Hun verhalen zijn opgetekend door documentairemaker Arnold van Bruggen.

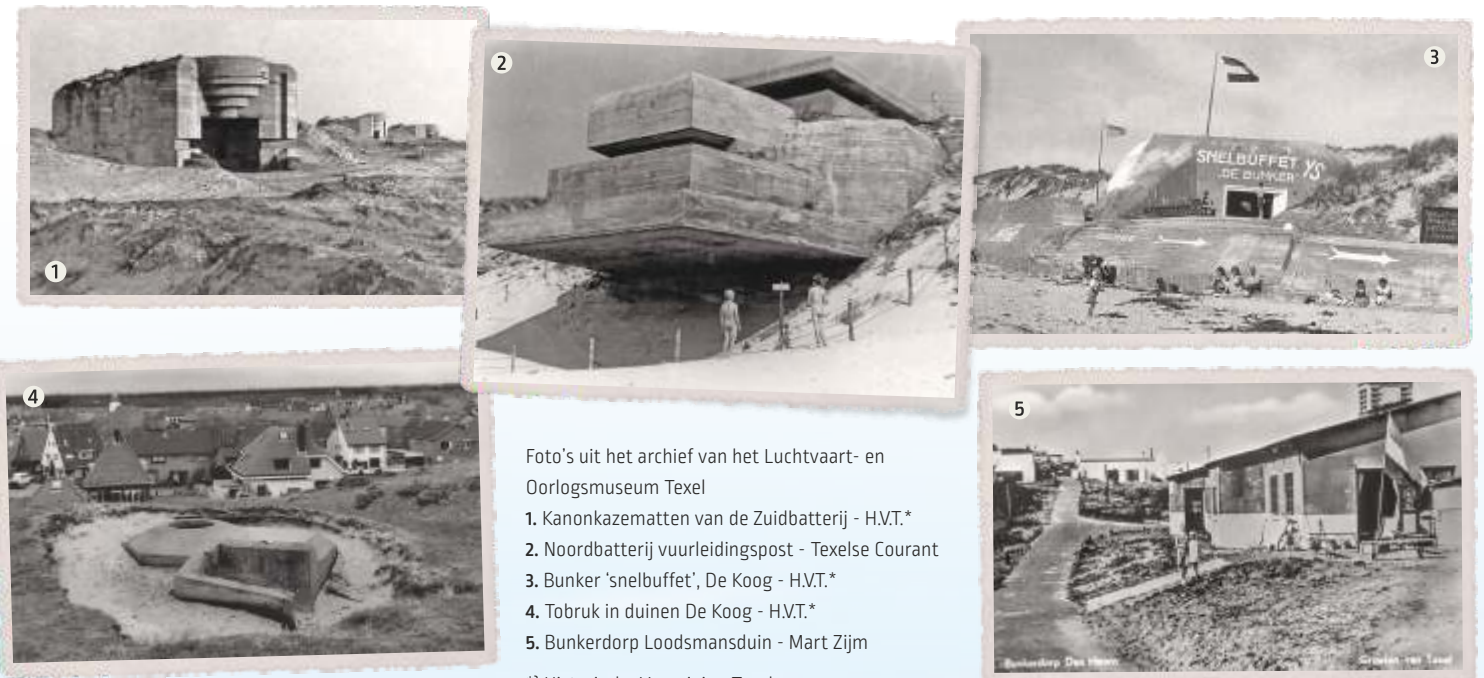
De audioverhalen zijn onder andere te beluisteren bij de bunker bij het Loodsmansduin of direct op de website van Nationaal Park Duinen van Texel. Lastig om aan verhalen te komen, was het volgens Arnold

niet. 'Integendeel! We hadden in korte tijd al een hele lijst met namen en moesten juist selecteren, zodat een evenwichtige verdeling over het duingebied ontstond. Van het zuidelijk deel zijn veel verhalen bekend, maar we wilden ook andere delen, zoals De Slufter en het noorden van het eiland, in de verhalen laten terugkomen.'

Bunkerroute

Naast de fototentoonstelling en de audioverhalen komt er in de nabije toekomst zeer waarschijnlijk ook een wandeling langs een aantal

van de bewaard gebleven bunkers in de Texelse duinen. Deze bunkerroute wordt uitgezet over bestaande paden en krijgt aansluiting op bunkertochten die het Luchtvaart- en Oorlogsmuseum Texel (naast Vliegveld Texel) wil gaan uitzetten. Als er voldoende financiën beschikbaar zijn, wil het Nationaal Park binnen het project ook een wachthuisje nabouwen zoals die in de duinen stonden. 'Dit willen we graag bij Den Hoorn plaatsen en dit wordt dan ook een plek voor meer informatie.'

Foto's uit het archief van het Luchtvaart- en Oorlogsmuseum Texel

- 1. Kanonkazematten van de Zuidbatterij - H.V.T.*
- 2. Noordbatterij vuurleidingspost - Texelse Courant
- 3. Bunker 'snelbuffet', De Koog - H.V.T.*
- 4. Tobruk in duinen De Koog - H.V.T.*
- 5. Bunkerdorp Loodsmansduin - Mart Zijm

*) Historische Vereniging Texel

luister naar de verhalen

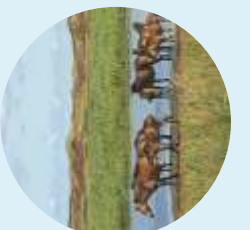
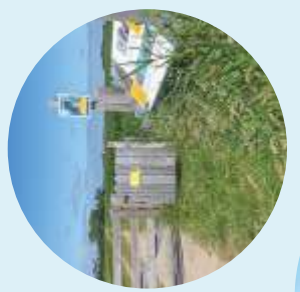
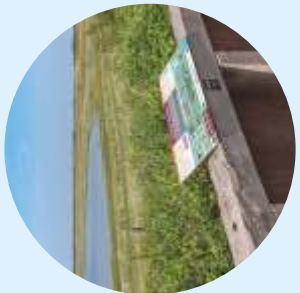
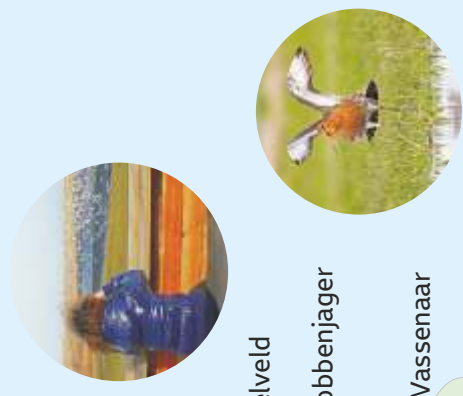
Op diverse plekken in het Nationaal Park vind je informatiebordjes met de QR-code naar audioverhalen van Texelaars over de bunkers, uit '40-'45 en het gebruik in de naoorlogse periode. De interviews zijn ook direct te beluisteren via npduinenvantexel.nl.

Wil je meer weten over de Texelse bunkers en de Atlantikwall, breng dan een bezoek aan het Luchtvaart- en Oorlogsmuseum Texel (lomt.nl). Hier vind je onder meer maquettes van de bunkers en uitvoerige documentatie. Ook van bunkers die nu verdwenen zijn. In de jaren 50 werden door het Bureau Registratie Verdedigingswerken de meeste bunkers opgemeten en beschreven.

NATUURGEBIEDEN OP TEXEL

- Informatiepunt NP
- Uitkijkpunten
- Vogelkijkpunten
- Eendenkooi Spang
- Begrenzing NP
- MTB-route 7.3 km

Noordzee

Waddenzee

Nationaal Park Duinen van Texel
Adembenend mooi. Ontdek het zelf.

Gastheer van het Nationaal Park

Meer dan honderd Texelverhuurders, restaurateurs en andere ondernemers zijn Gastheer van Nationaal Park Duinen van Texel.

Ze hebben een pittige opleiding gevolgd en weten veel van de eilandnatuur. Hun kennis en enthousiasme delen ze graag met hun gasten. Je herkent de Gastheren aan het gevelbordje van het Nationaal Park.

'OP DE HUIFKAR KIJK JE ANDERS NAAR DE NATUUR'

Pieter en Inke Dros rijden zes dagen per week met hun huifkar, getrokken door Belgische trekpaarden, door het Nationaal Park. Onderweg vertellen ze veel over de natuur en gebruiken van het eiland. 'We starten in De Koog en rijden een rondje van vijftien kilometer door het duingebied, De Muy en De Slufter. Een tocht van bijna drie uur', vertelt Pieter.

De Jan Plezier rijdt bij elk weer uit. Behalve bij onweer en vanaf windkracht 10. 'We hebben schapenvachten in de kar en in de winter ook dekens', zegt Inke. 'Ons doel is iedereen een belevenis meegeven. Ook mensen die in een rolstoel zitten. Zelfs een bedbrancard kan

precies door de deur. Voor deze passagiers is het extra genieten om midden in De Slufter koffie te drinken.'

Pieter weet als echte Texelaar veel over het eiland en heeft ook de Gastheercursus van het Nationaal Park gevolgd. 'Daar hoor je bijvoorbeeld wat er verandert in een gebied of kom je op onderwerpen waar we nog niet aan gedacht hadden, zoals het weer en eten uit de natuur.'

De kijk op de natuur is anders vanuit de huifkar, vindt Inke. 'Je komt de prachtige Gallowaykoeien van boer Hans Stark tegen en legt uit

waarom Staatsbosbeheer die in de duinen laat lopen. In het voorjaar zie je jonge kieviten, kiekendiefjes, gansjes en bergeendjes. En we komen altijd lepelaars tegen. Prachtige vogels.' Pieter vult aan: 'In maart lopen er pasgeboren kalfjes, dat is heel bijzonder voor mensen uit de stad. Ik speel in op de belangstelling van het gezelschap. Ze vinden het leuk om met een echte Texelaar te praten en zijn nieuwsgierig of er scholen zijn op het eiland en hoeveel schapen er rondlopen.' Inke: 'Je geeft mensen die in eerste instantie niet voor de natuur komen tóch natuur mee. Vaak komen ze terug voor de beleving.'

Landgoed Hotel Tatenhove

Dit gastvrije familiehotel ligt op één van de mooiste plekjes van Texel, aan de zuidelijke rand van De Koog. Het hotel is omgeven door natuur. Nationaal Park, het strand én dorpscentrum zijn op loopafstand.

Het hotel telt 43 comfortabele kamers en beschikt over gezellige lounge, sfeerol restaurant met panoramisch uitzicht, riante tuin met zonnig terras, sauna & jacuzzi, fietsverhuur etc.

Bosrandweg 202, De Koog
Tel. 0222 317 274
hotelatenhove.nl

Welkom in de Windroos

Bij het Nationaal Park, langs wandelpad 't Alloo, ligt het Maartenhuis, woon- en werkgemeenschap voor mensen met een beperking.

Eetwinkel & schenkerij De Windroos is geopend van woensdag t/m vrijdag en in mei t/m half oktober ook op dinsdag voor biologische koffie en thee, taart, lunch, ambachtsproducten, groenten, eieren, kaas en zuivel, vlees van eigen boerderij, kunstverkoop.

Op dinsdagmiddag vanaf 12 mei t/m 8 september gezellige markt! Met eigen producten, demonstraties en openstelling moestuin en boerderij.

IMKEREXCURSIE reserveren:
www.bijenraad.nl of tel. 06 50671046.

Ruijslaan 81, De Koog
Tel. 0222 744 210
windroos.maartenhuis.nl

Vakantie bij Texel-Yurts, een bijzondere ervaring.

Beleef de verwondering

De ronde vormen maken je stil. De vuurplek waar je kookt, geeft koesterende warmte. Het samenzijn in één ruimte brengt je dichter bij elkaar. Dit alles op één van de mooiste plekken van Texel aan de rand van het Nationaal Park.

Logeeraadres:
Rommelpot 19, Den Hoorn
Tel. 06 30771667
texelyurts.nl

VAKANTIE IN DE TEXELSE DUINEN

Landal Sluftervallei ligt middenin de duinen nabij natuurgebied De Slufter. Het strand ligt op slechts 2 km. Geniet op het park van:

- Het overdekte zwembad
- De Brasserie met gezellige open haard
- Bowlingbanen
- Midgetgolfbaan
- Diverse speel- en sportvelden

Er zijn 60 campingplaatsen, 4-persoons stacaravans, bungalows voor 4 tot 24 personen en 4 compleet ingerichte safaritenten.

Reserveren? Kijk op landal.nl/sluftervallei

Landal Sluftervallei
Krimweg 102 - 1795 LS De Cocksdorp

Charme-camping 't Woutershok

NU OOK
LUXE
INGERICHTE
TENTEN

De wind uit zee laat de hoge bomen ruisen.
In alle vroegte de fluitende vogels horen.
Kamperen betekent vrijheid.

Op fietsafstand (2,5 km) van duinen en strand ligt kampeerterrein 't Woutershok. Groene, open velden in het bos van Nationaal Park Duinen van Texel.

Al 50 jaar genieten kampeersers hier van de rust en natuur. Geen eetcafé, bowling of disco, maar wel het nodige comfort: ruime comfortplaatsen, wifi en een modern verwarmd sanitair paviljoen.

Rozendijk 38, Den Burg
Tel. 0222 313 080
woutershok.nl

LANDGOED DE BONTE BELEVENIS

ALTIJD WAT TE BELEVEN EN TE DOEN!

Bezoek ook Landgoed de Belevenis.
Beleef onze ambachten, zoals de bakkerij, kaarsen- en zeepmakerij, het Proeflokaal met bieren uit eigen brouwerij en o.a. Texelse Whisky uit eigen distilleerderij.
Buiten zijn de boerderijdieren, cranberryteelt, speelweide, skelterbaan, moestuin en kruidentuin.

De entree is €5,50 (inclusief rondleiding in brouwerij en distilleerderij). Maak zelf 3 mooie producten met de Ambacht-Strippenkaart. Entree + Ambacht-Strippenkaart is €13,00.

GEOPEND: dinsdag, woensdag, donderdag en zaterdag van 10.00 tot 17.00 uur.

Zie onze website voor extra informatie en activiteiten!

Rommelpot 11 Den Hoorn
Tel. 0222 314 180
landgoeddebontebelevenis.nl

Ga je mee op Vogelsafari?

Wil jij vogels kijken op Texel? Ga dan mee met vogelexpert Klaas de Jong! Stap in de vogelsafaribus en bezoek de mooiste Texelse natuurgebieden met een grote diversiteit aan vogels. Onderweg vertelt Klaas over de vogels die je hoort en ziet. Tijdens de safari zijn verrekijkers van het topmerk Zeiss® beschikbaar. Je kunt kiezen voor de hele (incl. lunch) of halve dag-safari.
Of kies voor één van de leuke natuurwandelingen!

De vogelsafaribus haalt je op bij je vakantieadres en brengt je na afloop van de safari ook weer terug!

🇩🇪 Auch auf Deutsch

🇬🇧 Also in English

www.vogelsoptexel.nl

Tel. 06 2180 9865 | info@vogelsoptexel.nl

VERREKIJKERS
BESCHIKBAAR

Vakantie vieren op de mooiste plekken van Texel...

Kamperen midden in Nationaal park Duinen van Texel. Vanuit uw luxe villa in een paar minuten op het strand. Direct vanaf het hotel toegang tot uitgebreide fiets- en wandelpaden. Bij De Krim Texel heeft u ruime keuze uit parken en accommodaties, altijd direct grenzend aan- of midden in de natuur!

De Krim Texel

Hart voor Texel.

Benieuwd naar ons aanbod? Kijk op: www.krim.nl

Even geen haast is pure luxe

Een huifkartocht van 3 uur door het Nationaal Park: De Nederlanden, Muy, Slufter en het strand, óf strand, duinen en bos. Halverwege is er koffie, thee, warme chocolademelk, limonade en koek.

Vertrek: bushalte Nikadel, De Koog.
Maandag - zaterdag 10.00 en 14.00 uur.
Volwassenen € 19,50; kinderen 2-12 jaar € 10,-.

Voor ervaren ruiters zijn er unieke ruitertochten op trekpaarden door de duinen, over het strand en door de bossen.

JAN PLEZIER TEXEL
HUIFKAR- & RUITERTOCHTEN

Tel. 06 2009 7793
janpleziertexel.nl

50 JAAR
DE BREMAKKER
Vakantiepark-TEXEL

- Natuurrijk en ruim opgezet
- Centrale ligging op Texel
- 1,5 km vanaf het strand
- Prachtige verhuurchalets voor 4 of 5 personen
- Kampeerplaatsen met privé sanitair
- Eetcafé, wasserette, sportveld en speeltuintjes
- Fietsen te huur
- Gratis Wifi op het gehele park

Tempelierweg 40, 1791 NS den Burg, www.bremakker.nl

SAMEN VERGROENEN: de sleutel voor meer biodiversiteit

Geen grasperken, maar borders met struiken en heesters die bloeien in verschillende jaargetijden. Geen kortgemaaide bermen, maar wilde bloemen en waar het kan bomen langs wegen, met een grote aantrekkingskracht op insecten en vogels. Allemaal met het doel de biodiversiteit te vergroten. De gemeente Texel maakt zich hard voor een grote groene variatie in de openbare ruimte.

Marcel Brouwer, werkvoorbereider bij de gemeente Texel, heeft al voor heel wat vergroening gezorgd. Met collega's bekijkt hij waar welke bomen of heesters geplant kunnen worden, zodat de omgeving aantrekkelijk wordt voor vogels, egels, bijen, vlinders, insecten en andere dieren. 'In de Kikkertstraat zijn bijvoorbeeld acht verschillende soorten bomen teruggeplant toen de oude lijsterbessen gekapt moesten worden.'

Niet alleen woonwijken worden vergroend. Ook de bedrijventerreinen op het eiland worden aangepakt. 'Ondernemers aan de Spinbaan in Den Burg zijn blij met de bomen die daar zijn geplant, waaronder de winterlinde. Die is bestand tegen zeewind en groeit goed op alle gronden. Lindes dragen bij aan de biodiversiteit: ze pro-

duceren veel stuifmeel en nectar. Dat hebben bijen nodig voor hun bestaan. Vlinders kunnen er hun eitjes goed op afzetten en rupsen vinden er voedsel. Deze bomen geven het gebied een natuurlijker en mooier aanzien.'

Samen vergroenen

De omgeving wordt zoveel mogelijk bij de aankleding betrokken. 'We moeten het met z'n allen doen. Gemeente, agrariërs, campings, scholen en inwoners. Ieders inbreng is belangrijk. We moeten nu in actie komen voor een groene toekomst. Gelukkig groeit dat bewustzijn. Op veel plekken zie je al verbetering. Akkers die worden ingezaaid met een wildebloemenmengsel of campings die bewust kiezen voor inheemse beplanting. Kleine aanpassingen maken al een verschil.'

TIPS Wat kun jij doen?

Meehelpen aan een grotere biodiversiteit? Marcel geeft tips:

- Ruim je tuin niet te netjes op. Laat wat blad liggen voor wormen en takjes voor schuil- en nestplaatsen.
- Kies voor insect- en vogelvriendelijke beplanting.
- Maak zelf een composthoop. Dat scheelt afvoer van tuinafval en aankoop van kunstmest.
- Plekje over in de tuin? Strooi wildebloemenzaad of plant bloembollen.
- Plaats een insectenhotel. Dat kun je ook zelf maken. Stappenplannen van zo'n hotel vind je op internet.
- Bestraat niet je hele erf, maar houd wat strookjes groen over.

Meer weten?

Neem contact op met de gemeente Texel, tel. 140 222, of kijk op operatiesteenbreek.nl voor meer tips en de voordelen van meer groen.

Hond mee op vakantie WAAR AAN DE WANDEL

Wraf-waf! Teckel Timmie is door het dolle heen. Hij rent naar de golven en weer terug, naar zijn grote vriend Dobber. De oude retriever sjokt gezellig kwispelend mee. De onbeperkte ruimte op het Texelse strand geeft de honden enorm veel energie en de baasjes genieten mee.

Hondenbezitters komen graag naar het eiland omdat hun viervoeters hier veel bewegingsvrijheid krijgen. Om te zorgen dat andere dieren daar geen last van hebben, is op veel plekken een gratis flyer verkrijgbaar waarin duidelijk staat aangegeven waar en wanneer de hond los mag lopen of toch aan de lijn moet. Dat laatste heeft altijd een goede reden.

Vogels opjagen is voor een hond een leuk spelletje. Voor een vogel kan het echter het verschil tussen leven en dood betekenen. Texel is vaak de laatste plek waar trekvogels kunnen eten en rusten voordat ze aan hun duizenden kilometers lange reis beginnen. In het voorjaar dreigt gevaar voor broedende vogels; als ze van hun nest worden weggejaagd, kunnen roofdieren daar makkelijk toeslaan.

Het is soms moeilijk voor te stellen dat onze lieve huisdieren nog steeds een sterk ontwikkeld jachtinstinct hebben. Toch zijn ook de vriendelijkste honden vaak niet meer te houden zodra ze in de buurt van schapen komen. Die slaan dan op de vlucht en kunnen in het water belanden en verdrinken. Drachtige dieren kunnen een miskraam krijgen. En bijtende honden hebben al menig schaap toegetakeld. Goed om rekening mee te houden op schapen- en vogeleiland Texel!

De hondenflyer is onder meer verkrijgbaar bij VVV Texel in Den Burg.

LEGENDA

- Op openbare wegen en paden honden jaarrond aan de lijn
- Honden aan de lijn: 1 maart - 1 september (broedseizoen)
- Aanlijnen op de bewaakte strandgedeelten als dit op de borden staat aangegeven

Kom naar het WADDEN VOGELFESTIVAL en help de zomertortel

Ontdek de vogelrijkdom van Texel op 9 en 10 mei 2020 tijdens het vijfde Wadden Vogelfestival, georganiseerd door Nationaal Park Duinen van Texel en Vogelinformatiecentrum Texel. Een weekend boordevol activiteiten voor iedereen die van vogels kijken houdt.

voor iedereen die van vogels kijken houdt.

Wat is er te doen?

WADDEN VOGELFESTIVAL 9 EN 10 MEI 2020

- Over het hele eiland zijn vogelkijkpunten waar enthousiaste vrijwilligers vertellen over het gebied en de vogels die er te zien zijn. Er staan telescopen die je gratis mag gebruiken. De vogelkijkpunten vind je bij de Mokbaai, De Geul, Utopia, De Slufter, het Renvogelveld en het Vogelinformatiecentrum.
- Deskundige vogelaars geven excursies. Er zijn ook speciale voegelexcursies voor kinderen.
- Teams uit heel Nederland doen op e-bikes mee aan de vierde Texel Big Day. Wie scoort in 24 uur de meeste vogelsoorten? In 2019 waren dat er meer dan 170. De race start vrijdag om middernacht in De Cocksdorp.

- In het Eierlandsche Huis in De Cocksdorp worden lezingen gegeven over vogels kijken en het goede doel.
- Tijdens het Wadden Vogelfestival is er een Verrekijker-show in het Vogelinformatiecentrum. Alle grote merken uit de optiekwereld stellen verrekijkers en telescopen beschikbaar om te testen. Verrekijkers van bezoekers worden gratis schoongemaakt en er worden kleine reparaties verricht.
- Op het Waterplein en in de Kikkertstraat in De Cocksdorp is een markt voor vogelaars en een kunstmarkt.
- Het is ook Dutch Birding Vogelweekend: vogelaars uit het hele land zoeken op Texel naar bijzondere vogels.

MEER INFORMATIE: WWW.WADDENVOGELFESTIVAL.NL | WWW.TEXELBIGDAY.NL

DE ZOMERTORTEL

Twintig jaar geleden broedde de zomertortel nog volop op Texel. In 2019 waren er nog maar enkele paartjes over. Dat komt vooral doordat zomertortels rond de Middellandse Zee worden bejaagd. In Nederland is er steeds minder voedsel voor hun jongen. Een deel van de opbrengst van de excursies en de Texel Big Day wordt besteed aan bloemrijke voerakkers die Stichting Texel Voegeiland met hulp van Staatsbosbeheer gaat aanleggen. Ook gaat er geld naar (inter)nationale activiteiten van Sovon en Vogelbescherming ten gunste van de zomertortel. Het streefbedrag is 20.000 euro.

FOTO'S ERIC MENKVELD / HARVEY VANDIEK

Bankjes met een verhaal

Nietsvermoedend gingen Sonja en Johan ter Horst met hun kinderen mee wandelen door De Muy. De regen en harde wind weerhield ze er ook vandaag niet van om erop uit te trekken in de Texelse natuur. En De Muy is nu eenmaal hun favoriete gebied op het eiland. Groot was de verrassing toen zij daar hun eigen bankje mochten onthullen.

Sinds een aantal jaar bieden Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten de mogelijkheid om een herinneringsbank te plaatsen in een van de Texelse natuurgebieden. Waar dat kan, komt het bankje op de aangegeven voorkeursplek of vervangt het een oude bank. 'We krijgen regelmatig verzoeken van Texelaars en vaste gasten die een bank willen laten plaatsen. Bijvoorbeeld ter nagedachtenis aan een trouwdag of ander bijzonder jubileum, of op de plek waar een dierbare graag kwam. In overleg bepalen we dan wat voor bank het wordt en op welke locatie', vertelt bos-

wachter Anna Sprenkeling. In de Texelse natuurgebieden staan zo'n 90 bankjes en picknicktafels. Ambachtelijk gemaakt bij Novalishoeve bij Den Hoorn, door jongeren met een zorgvraag. Voor Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten snijdt het mes aan twee kanten. 'Wij werken met beperkte budgetten en dankzij de herinneringsbankjes kunnen we ervoor zorgen dat er op de mooiste plekjes banken staan, zodat bezoekers nog meer van de bijzondere Texelse natuur kunnen genieten', licht Anna toe.

Texel
Ter Horst
Trouwdag
Thuiskomen
Tijdloos
Turen
Terugkeren

Familie Ter Horst

Bovenstaande tekst prijkt op het plaatje dat is geschroefd op de bank van Sonja en Johan. Bedacht door hun kinderen Daphne, Derk-Jan en Charlotte. 'Onze ouders zijn 45 jaar getrouwd en komen al 40 jaar op Texel. Meerdere keren per jaar. Ze wandelen en fietsen veel en zijn gek van De Slufter en De Muy', vertelt Daphne. 'Daarom leek het ons geweldig om ze te verrassen met een eigen bank in een van die gebieden. En dat lukte!' Met stralende gezichten zijn Sonja en Johan er getuige van hoe hun bankje vakkundig wordt geplaatst door de jongens van Novalishoeve. 'Onze eigen bank! Nu voelt Texel nóg meer als thuis komen.'

OOK INTERESSE IN EEN EIGEN BANK?

Zowel Natuurmonumenten als Staatsbosbeheer bieden bankjes en picknicktafels aan op diverse locaties. De kosten inclusief aanschaf, plaatsing, administratiekosten en tekstplaatje, bedragen € 1.000,- voor een picknicktafel en € 750,- voor een bank. Bedragen zijn inclusief btw. Voor aanschaf of vragen kun je mailen naar: texel@natuurmonumenten.nl of texel@staatsbosbeheer.nl

Op pad met het hele gezin

De hoogtepunten van het Nationaal Park

BERTUSNOL

Natuurlijk maak jij in je Texelvakantie je eigen hoogtepunten. Onvergetelijke momenten die je nog vaak in gedachten terugbrengen naar het eiland. Maar wist je dat ons Nationaal Park een aantal echte hoogtepunten heeft die je niet wilt missen? Leuk om te beklimmen met het hele gezin!

Bunker Loodsmansduin

Ooit keken de loodsen van Den Hoorn vanaf het Loodsmansduin uit over zee. Net voor WOII bouwde het Nederlandse leger er een bunker die tijdens de oorlog door de Duitsers werd gebruikt. Je kunt de bunker ook van binnen bekijken. En niet vergeten: even door de periscope kijken, zodat je goed zicht hebt op de omgeving.

Uitkijkpunt Fonteinsnol

Nee, het is niet Fontein-snol, maar Fonteins-nol. Het woord nol betekent (hoog) duin en fontein staat voor waterbron. Bij de aanleg van het Texelse dennenbos aan het einde van de 19de eeuw droogde de

bron op, maar het hoge duin bleef. Bovenop heb je een panoramisch uitzicht naar alle richtingen.

Kampeersnol

Net achter 't Turfveld, richting Paal 15, vind je de Kampeersnol. Het duin dankt zijn naam aan de eerste kampeersnol die er in 1924 hun tentje neerzetten. Ook met de wandelwagen te bereiken via een goed begaanbaar pad omhoog. Boven heb je mooi zicht op het omringende duingebied.

Bertusnol

Dichtbij De Koog ligt de Bertusnol. Dit 22 meter hoge duin is vernoemd naar een van de eerste vogel-

wachters van Staatsbosbeheer. Vanaf dit uitkijkpunt hield hij toezicht op de lepelaarskolonie in De Muy. Je komt boven via een hoge trap.

Vuurtoren

Op 1 november 1864 brandde het licht van de knalrode vuurtoren voor het eerst, om een einde te maken aan het grote aantal scheepsstrandingen. Op weg naar boven leer je meer over de geschiedenis van de 35 meter hoge toren. Vergeet je niet onderweg de trap-treden te tellen? Check zelf maar of het er 153 zijn. Boven wacht je een spectaculair uitzicht over Texel en de Waddenzee.

Dok leuk met kinderen

- ↳ Bosspeeltuin aan het Vierkante Stuk
- ↳ Sommeltjespad
- ↳ Huifkartocht met de Jan Plezier
- ↳ Bezoek aan Ecomare
- ↳ Struinnatuur bij Weegeswaal

Zie ook de activiteitenagenda op pagina 40.

'DAT IS HET MOOIE VAN DIT EILAND: DE SAMENWERKING'

Jan-Willem Bakker is de achtste generatie in zijn familie die schapenboer is. De Texelaar kan zich een leven zonder schapen niet voorstellen.

Op zijn boerderij De Waddel in het Hoge Berggebied worden elk voorjaar 800 lammetjes geboren. 'Niet voor niets worden hier al eeuwenlang zoveel schapen gehouden', legt hij uit. 'Die doen het goed door de variatie in voedselaanbod. Er is altijd zoet water te vinden en de kweldergebieden zijn vlakbij. De zilte vegetatie van zeekraal en lamsoor werkt goed tegen parasieten in het maagdarmkanaal. Daar moeten we weer naar terug in plaats van al die chemische middeltjes te gebruiken. Mijn schapen lopen in de winter ook bij De Waal, De Koog, in Eierland en op De Bol. Schrale, gevarieerde vegetatie is gezond voor ze. En als de koeien in Eierland op stal staan, zijn de schapen goede grasmaaiers. Dat is het mooie van dit eiland: er is veel samenwerking tussen de boeren, waardoor we elkaar versterken.'

Samenwerking is een terugkerend thema in de verhalen van de welbespraakte agrariër. 'Op de Hoge Berg kunnen natuur, landschap, recreatie en agrarische activiteiten heel goed samengaan. Wij ontvangen groepen toeristen en hebben een boerderijwinkel waar we ons eigen lams-

en varkensvlees en schapenkaas verkopen. Je merkt dat je nu meer moet uitleggen omdat steeds meer mensen in steden wonen. Maar ook zij maken deel uit van het voedselproductiesysteem. Samen kunnen we ervoor zorgen dat kleinschalige bedrijven op de Hoge Berg hun hoofd boven water houden. Ook door een rit te maken met de huifkar van onze buurman.'

Bij De Waddel staat duurzame kringlooplandbouw hoog in het vaandel. 'Voor vlees- en melkproductie is eiwit nodig. Alleen schraal gras is niet voldoende. Kees en Klaas Lap van de Westeweg telen erwten voor ons', vertelt Bakker. 'Daardoor hoeven we geen soja uit Zuid-Amerika te halen voor de schapen. Van de mooiste erwten maken Texelse slaggers erwtensoep. Wij zorgen voor vitale dieren door te streven naar optimale productie in plaats van maximale productie. In het voorjaar voorkomen de schapen dat het land vergrast, zodat er veel kruiden en grasklokjes groeien. Die trekken insecten aan, het voedsel voor de jongen van de scholekster. Samen met de natuurbeheerders zoeken we aanpassingen om weidevogels te helpen.'

De Waddel

FOTO'S GERTHA WESELS

Vogels kijken met

VOGELINFORMATIECENTRUM

TEXEL

Ga mee op VOGELXCURSIE

Het gehele jaar rond bieden we wekelijks:

- * Vogelherkenningsexcursies (2 uur).
- * Swarovski XL vogelexcursies (3 uur).
- * Vogelexcursies per minibus (halve dag).
- * Privé excursies.

- * Also in ENGLISH.
- * Auch in DEUTSCHE sprache.
- * Altijd een goede verre kijker mee.
- * Koffie / thee en soortenlijst na afloop.
- * Jaarrond, meerdere vogelexcursies per week.

SWAROVSKI
OPTIK

Meer informatie en reserveren zie: www.vogelexcursiestexel.nl

Met uw aankoop of deelname aan een excursie, steunt u een goed vogeldoel op Texel.

www.vogelinformatiecentrum.nl | www.vogelexcursiestexel.nl

Kikkertstraat 42 1795 AE De Cocksdorp | +31 (0) 222 316249 | info@natuurdigitaal.nl

Wij zijn het gehele jaar open van maandag t/m zaterdag (10.00 - 18.00 uur).

TEXELSE PLANTEN Van vergeten groente tot natuurlijke toiletverfrisser

Kwelders, dijken, het Oude Land, jonge polders, bos en duin. Texel heeft nogal wat verschillende landschapstypes. Ieder met zijn eigen kenmerkende planten die alleen of vooral op dat stukje Texel voorkomen. Ken jij ze?

Zwartmoeskervel

Waarschijnlijk is deze plant als groente ingevoerd op het eiland en daarna vergeten. Jac P. Thijsse herontdekte de plant een kleine eeuw geleden in een bos bloemen die de dochter van een boswachter had geplukt in een eendekooi. Zwartmoeskervel is een forse schermbloem met groene bloemen. De plant doet het goed in houtwallen, loofhoutbosjes en beschutte tuintjes, vaak op het Oude Land. Veel Texelaars hebben zwartmoeskervel in de tuin staan. Het is een mooie plant die veel insecten trekt.

Zeealsem

Vooraf in hoge kwelders vind je zeealsem, en ook in de Slufter en aan de waddendijk. De viltige planten zijn goed beschermd tegen uitdroging, dat is belangrijk in verband met het zout in hun leefgebied. Ze hebben een heerlijke kruidige geur, en werden vroeger in de bedstee gelegd om vlooiën te verdrijven, vandaar de Texelse naam 'flooiekruid'. Je kunt zeealsem ook gebruiken als natuurlijke toiletverfrisser.

Duindoorn

De stekelige takken van duindoorns werden vroeger op de tuinwallen gezet, bij wijze van natuurlijk prikkeldraad. Duindoorns komen voor in de jonge duinen. Er zijn mannelijke planten en vrouwelijke. Aan de vrouwelijke zitten in het najaar oranje bessen, zuur en vol vitamine C. Na vorst gaan de bessen gisten, aan de struik. Vogels die er dan van eten worden dronken

en dan kun je ze makkelijk vangen. Van de bessen wordt jam, sap en siroop gemaakt.

Gevlekte orchis

Langs de binnenduintrand in weilanden, langs bosranden en zelfs in wegbermen kun je deze orchidee vinden. Meestal zijn ze lichtroze van kleur, maar er komen ook planten voor met violette bloemen, of juist hagelwitte. De bloeitijd is in juni. Dan bloeien er meer orchideeënsoorten, zoals de rietorchis op moerassige plekken en de vleeskleurige orchis in jonge duinvallen.

Zwanenbloem

In schone sloten in de polder kun je deze waterplant tegenkomen, met decoratieve schermen van violette bloemen. Vooral in een beetje brak water gedijen ze goed. Door zoute kwel komt brak water vaak voor in de Texelse polders. Vanwege de vorm is de Texelse naam van deze plant 'korrewos', afgeleid van karwats.

Zeekool

Een stoere plant van het stormvloedmerk op de waddendijk. De planten kunnen behoorlijk groot worden met vlezige stengels, dikke gekrulde bladeren en melkwitte, heerlijk geurende bloemen. De laatste jaren kwamen er steeds meer, maar door de recente dijkverhogingen zijn er veel verloren gegaan. De verwachting is dat ze gewoon weer terug zullen komen. De zaden drijven in zee en spoelen met extra hoogwater aan op dijkvoeten en stranden.

Gevlekte orchis

Zwartmoeskervel

Zeealsem

Duindoorn

Zeekool

Zwanenbloem

ACTIVITEITENKALENDER 2020

Wil je deelnemen aan een excursie of activiteit? Meld je dan van tevoren aan. Voor alle activiteiten met een ● bij Ecomare (online of aan de receptie), alle vogelexcursies (wandelen- en busexcursies) boek je via ● Vogelinformatiecentrum Texel in De Cocksdorp of online via vogelexcursiestexel.nl. Opgave voor de sterrenkijkavonden gaat via ● oriontexel.nl. Aanmelden voor activiteiten van ● Natuurmonumenten doe je via nm.nl/agenda-texel. De meest actuele info kun je terugvinden op npduinenvantexel.nl.

APRIL

EXCURSIES

- **Wadexcursie**
Za 4 april om 10.00, di 7 om 14.00 (D), wo 8 om 14.30, za 11 om 17.00, zo 12 om 17.30, di 14 om 18.30 (D), za 18 om 10.30, do 23 om 14.30, za 25 om 16.00, di 28 om 17.30, wo 29 om 18.00 en do 30 april om 19.00 uur
- **Struinen langs de vogelkolonies van De Geul**
Elke zaterdag en op wo 8, 15, 22 en 29 april en do 30 april om 11.00 uur
- **Op zoek naar (sporen van) roofvogels**
Dinsdag 28 en do 30 april om 11.00 uur
- **Struinen door de zoute kreken van De Slufter**
Vanaf 5 april elke zondag en donderdag om 11.00 en op di 28 en wo 29 april om 11.00 uur
- **Schemeren in De Slufter**
Woensdag 29 april om 19.00 uur
- **Ontwakend duin**
Di 28 en do 30 april om 6.00 uur
- **Blommen en Feugels kijken in Waalenburg**
Wo 22, za 25 en wo 29 april om 10.00 uur
- **Kwelder, wad en lepelaars**
Za 25 april om 13.30 uur, wo 29 april om 15.00 uur
- **Vogelexcursie Nachtegaal & Blauwborst**
Elke maandag om 9.30 uur
- **Vogelexcursie baltsende Houtsnip & Uilen**
Elke dinsdag om 20.00 uur
- **Vogelexcursie Vroege Vogelzang**
Woensdag 8 en 22 april om 7.00 uur
- **Vogelexcursie per minibus langs de Vogelboulevard**
Elke dinsdag en zaterdag om 9.30 uur
- **Vogelkijkexcursie per minibus door het Nationaal Park**
Elke dinsdag en zaterdag om 13.30 uur
- **Vogelherkenningsexcursie**
Elke woensdag en zaterdag om 9.00 uur
- **Swarovski Vogelexcursie XL**
Elke donderdag om 9.00 uur

GEZINSACTIVITEITEN

- **Zeehond binnenstebuiten**
Di 28 april om 17.30 uur
 - **Wadbelevens**
Wo 8 april om 14.30 (D), za 11 april om 17.00 uur, di 28 april om 17.30 uur en wo 29 april om 18.00 uur
 - **Slufterbelevens**
Wo 29 april om 14.00 uur
- OVERIG**
- **Sterrenkijkavonden**
Do 2 april om 21.00 (bij bewolkt weer een planetariumvoorstelling) en do 16 april om 21.30 uur
 - **Geheimen van de Eendenkooi**
Za 25 april van 12.30-16.30 uur

MEI

EXCURSIES

- **Wadexcursie**
Di 5 mei om 12.00, do 7 mei om 14.30, za 9 mei om 16.00, do 14 mei om 19.00, do 21 mei om 13.30, vr 22 mei om 14.00 (D), za 23 mei om 15.00, do 28 mei om 18.00 en zo 31 mei om 8.00 uur
- **Struinen langs de vogelkolonies van De Geul**
Elke za en op wo 6 mei om 11.00 uur. Do 21 mei om 14.00 uur
- **Op zoek naar (sporen van) roofvogels**
Zaterdag 23 mei om 11.00 uur
- **Struinen door de zoute kreken van De Slufter**
Elke zondag en donderdag behalve do 21 mei om 11.00 uur en op vr 22 mei om 11.00 uur.
- **Schemeren in De Slufter**
Donderdag 21 mei om 19.30 uur
- **Blommen en Feugels kijken in Waalenburg**
Elke woensdag en zaterdag om 10.00 uur
- **Kwelder, wad en lepelaars**
Za 2 mei om 10.00, wo 6 mei om 13.30, za 9 mei om 15.00, wo 13 mei om 15.30, za 16 mei om 10.00, wo 20 mei om 13.00, za 23 mei om 14.30, wo 27 mei om 15.00 en za 30 mei om 9.00 uur

- **Vogelexcursie Nachtegaal & Blauwborst**
Elke maandag om 9.30 uur
- **Vogelexcursie baltsende Houtsnip & Uilen**
Elke dinsdag om 20.00 uur
- **Vogelexcursie Vroege Vogelzang**
Woensdag 6 en 20 mei om 7.00 uur
- **Vogelexcursie per minibus langs de Vogelboulevard**
Elke dinsdag en zaterdag om 9.30 uur
- **Vogelkijkexcursie per minibus door het Nationaal Park**
Elke dinsdag en zaterdag om 13.30 uur
- **Vogelherkenningsexcursie**
Elke woensdag en zaterdag om 9.00 uur
- **Swarovski Vogelexcursie XL**
Elke donderdag om 9.00 uur

GEZINSACTIVITEITEN

- **Zeehond binnenstebuiten**
Vr 22 en za 30 mei om 10.30 uur
- **Wadbelevens**
Di 5 mei om 12.30, do 7 mei om 14.30 en za 23 mei om 15.00 uur
- **Slufterbelevens**
Wo 6 mei om 10.00, vr 22 om 14.00, za 23 mei om 10.00 (D), za 30 mei om 14.00 (D) en zo 31 mei om 14.00 uur

KINDERACTIVITEITEN

- **Op ontdekking in de meeuwenkolonie**
Vr 22 en zo 31 mei om 11.00 uur, za 23 mei om 14.00 uur

OVERIG

- **Geheimen van de Eendenkooi**
Elke zaterdag en zondag 10 mei van 12.30-16.30 uur

JUNI

EXCURSIES

- **Wadexcursie**
Za 1 juni om 9.00 (N/D), do 4 juni om 13.00, za 6 juni om 14.30, do 11 juni om 18.00, za 13 juni om 19.30, wo 17 juni om 11.00, za 20 juni om 13.30, do 25 juni om 17.30, za 27 juni om 19.00 en di 30 juni om 9.00 uur (D)
- **Struinen langs de vogelkolonies van De Geul**
Elke woensdag om 11.00 uur
- **Struinen door de zoute kreken van De Slufter**
Elke zondag om 11.00 uur
- **Schemeren in De Slufter**
Elke donderdag om 20.00 uur
- **Orchideeën in De Muy**
Dinsdag 16 en 23 juni om 10.00 uur
- **Blommen en Feugels kijken in Waalenburg**
Wo 3, za 6, wo 10 en za 13 juni om 10.00 uur

- **Kwelder, wad en lepelaars**
Wo 3 juni om 11.00, za 6 juni om 14.30, wo 10 juni om 15.00, za 13 juni om 9.00, wo 17 juni om 10.30, za 20 juni om 13.30, wo 24 en za 27 juni om 15.30-10.00 uur
- **Vogelexcursie markante wadvogels**
Elke dinsdag om 20.00 uur

- **Vogelexcursie baltsende Houtsnip & Uilen**
Elke maandag om 9.30 uur
- **Vogelexcursie Vroege Vogelzang**
Woensdag 3 juni om 7.00 uur
- **Vogelexcursie per minibus langs de Vogelboulevard**
Elke dinsdag en zaterdag om 9.30 uur
- **Vogelkijkexcursie per minibus door het Nationaal Park**
Elke dinsdag en zaterdag om 13.30 uur
- **Vogelherkenningsexcursie**
Elke woensdag en zaterdag om 9.00 uur
- **Swarovski Vogelexcursie XL**
Elke donderdag om 9.00 uur

GEZINSACTIVITEITEN

- **Slufterbelevens**
Di 30 juni om 14.00 uur

OVERIG

- **Geheimen van de Eendenkooi**
Elke zaterdag van 12.30-16.30 uur

JULI

EXCURSIES

- **Wadexcursie (N/D)** (Bijna) dagelijks op wisselende tijden
- **Struinen langs de vogelkolonies van De Geul**
Elke woensdag om 11.00 uur
- **Geheimen van de nacht**
Donderdag 9, 16, 23 en 30 juli om 22.00 uur
- **Struinen door de zoute kreken van De Slufter**
Elke zondag om 11.00 uur
- **Schemeren in De Slufter**
Dinsdag 7, 14 en 21 juli om 20.00 en di 28 juli om 19.30 uur
- **Kwelder, wad en lepelaars**
Wo 1 juli om 9.30, za 4 juli om 13.30, wo 8 juli om 15.30, za 11 juli om 8.30, wo 15 en za 18 juli om 10.00, wo 22 en za 25 juli om 15.00 en wo 29 juli om 10.00 uur.
- **Vogelexcursie met ontbijt in De Slufter**
Woensdag 15 en 29 juli om 6.00 uur
- **Vogelexcursie per minibus langs de Vogelboulevard**
Elke dinsdag en zaterdag om 9.30 uur
- **Vogelkijkexcursie per minibus door het Nationaal Park**
Elke dinsdag en zaterdag om 13.30 uur

- **Vogelherkenningsexcursie**
Elke woensdag en zaterdag om 9.00 uur
- **Swarovski Vogelexcursie XL**
Elke donderdag om 9.00 uur

GEZINSACTIVITEITEN

- **Zeehond binnenstebuiten**
Do 2 (D), di 7, do 16 (D), di 21 en do 30 (D) juli om 14.30 uur en do 9 (D), di 14, do 23 (D) en di 28 om 10.30 uur
- **Wadbelevnis**
Wo 1 juli om 10.00 (D), wo 8 juli om 17.00 (D), do 9 juli om 16.30, wo 15 juli om 9.30 (D), do 16 juli om 9.30, wo 22 juli om 16.00 (D), do 23 juli om 16.30, wo 29 juli om 9.30 (D) en do 30 juli om 9.30 uur
- **Slufterbelevnis**
Di 7 en 21 juli om 10.00 uur (D), wo 8 en 22 juli om 10.00 (NL), di 14 en 28 juli om 14.00 uur (D) en wo 15 en wo 29 juli om 14.00 uur (NL)
- **Sleepnetvissen**
Doordeweeks (bijna) dagelijks op wisselende tijden

OVERIG

- **Geheimen van de Eendenkooi**
Elke zaterdag van 12.30-16.30 uur
- **Zonnekijkmiddag**
Zo 5 juli om 14.00 uur

AUGUSTUS

EXCURSIES

- **Wadexcursie (N/D)** (Bijna) dagelijks op wisselende tijden
- **Struinen met de boswachter langs Mokbaai en Geul**
Elke woensdag om 11.00 uur
- **Geheimen van de nacht**
Elke donderdag om 21.30 uur
- **Struinen door de zoute kreken van De Slufter**
Elke zondag om 11.00 uur
- **Schemeren in De Slufter**
Dinsdag 4 en 11 aug. om 19.30, di 18 en 25 aug. om 19.00 uur
- **Kwelder, wad en lepelaars**
Za 1 aug. om 14.00 uur, wo 5 aug. om 14.30, za 8 aug. om 15.00, wo 12 aug. om 9.00, za 15 aug. om 9.30, wo 19 aug. om 13.30, wo 26 aug. om 9.30 en za 29 aug. om 10.00 uur
- **Vogelexcursie met ontbijt in De Slufter**
Woensdag 12 en 26 aug. om 6.00 uur
- **Vogelexcursie per minibus langs de Vogelboulevard**
Elke dinsdag en zaterdag om 9.30 uur
- **Vogelkijexcursie per minibus door het Nationaal Park**
Elke dinsdag en zaterdag om 13.30 uur

- **Vogelherkenningsexcursie**
Elke woensdag en zaterdag om 9.00 uur
- **Swarovski Vogelexcursie XL**
Elke donderdag om 9.00 uur

GEZINSACTIVITEITEN

- **Zeehond binnenstebuiten**
Di 4 aug. om 14.30, do 6 aug. om 10.30 (D), do 13 aug. om 14.30 en do 20 aug. om 10.30 uur
- **Wadbelevnis**
Wo 5 aug. om 16.00 (D), do 6 aug. om 16.30, do 13 aug. om 9.00, do 20 aug. om 15.30 en do 27 aug. om 9.00 uur
- **Slufterbelevnis**
Di 4 aug. om 10.00 (D), wo 5 aug. om 10.00, wo 12 aug. om 14.00, wo 19 aug. om 10.00 en wo 26 aug. om 14.00 uur
- **Sleepnetvissen**
Doordeweeks (bijna) dagelijks op wisselende tijden

OVERIG

- **Geheimen van de Eendenkooi**
Elke zaterdag van 12.30-16.30 uur
- **Sterrenkijkavonden**
Wo 12 augustus om 21.30 uur

SEPTEMBER

EXCURSIES

- **Wadexcursie**
Do 3 sep. om 15.30, za 5 sep. om 17.00, di 8 sep. om 17.30, do 17 sep. om 14.30, za 19 sep. om 16.00 en za 26 sep. om 9.00 uur
- **Struinen door de zoute kreken van De Slufter**
Elke zondag om 11.00 uur
- **Kwelder, wad en lepelaars**
Wo 2 sep. om 13.30, za 5 en wo 9 sep. om 15.30, wo 12 sep. om 9.30, wo 16 sep. om 14.00, za 19 sep. om 14.30, wo 23 sep. om 15.30, za 26 sep. om 9.30 en wo 30 sep. om 14.00 uur
- **Vogelexcursie per minibus langs de Vogelboulevard**
Elke dinsdag en zaterdag om 9.30 uur
- **Vogelkijexcursie per minibus door het Nationaal Park**
Elke dinsdag en zaterdag om 13.30 uur

- **Vogelherkenningsexcursie**
Elke woensdag en zaterdag om 9.00 uur
- **Swarovski Vogelexcursie XL**
Elke donderdag om 9.00 uur

OVERIG

- **Geheimen van de Eendenkooi**
Op zaterdag 12, 19 en 26 sep. van 12.30-16.30 uur
- **Sterrenkijkavonden**
Do 10 sep. om 21.00 en do 17 en 24 sep. om 20.30 uur

OKTOBER

EXCURSIES

- **Wadexcursie**
Do 1 okt. om 14.30, za 3 okt. om 15.30, do 8 okt. om 17.30, di 13 okt. om 10.30 (D), wo 14 okt. om 12.00, do 15 okt. om 13.00, za 17 okt. om 15.00, di 20 okt. om 17.00 (N/D), do 29 okt. om 12.00, za 31 okt. om 13.30 uur
- **Struinen met de boswachter langs Mokbaai en Geul**
Wo 14 en 21 oktober om 11.00 uur
- **Struinen door de zoute kreken van De Slufter**
Elke zondag, do 15 en do 22 oktober om 11.00 uur
- **Paddenstoelenexcursie**
Di 15 okt. om 10.00 uur, do 15 okt. om 10.00, di 20 okt. om 14.00 en do 22 okt. om 10.00 uur
- **Kwelder, wad en lepelaars**
Za 3 okt. om 14.30, wo 7 okt. om 15.00, za 10 okt. om 8.30, wo 14 okt. om 10.00, za 17 en wo 21 okt. om 14.30, za 24 okt. om 9.30, wo 28 om 13.00 uur
- **Vogelexcursie per minibus langs de Vogelboulevard**
Elke dinsdag en zaterdag om 9.30 uur
- **Vogelkijexcursie per minibus door het Nationaal Park**
Elke dinsdag en zaterdag om 13.30 uur
- **Vogelherkenningsexcursie**
Elke woensdag en zaterdag om 9.00 uur
- **Swarovski Vogelexcursie XL**
Elke donderdag om 9.00 uur

GEZINSACTIVITEITEN

- **Zeehond binnenstebuiten**
Di 13 oktober om 14.30, do 15 en 22 oktober om 10.30 uur (D) en di 20 oktober om 10.30 uur (NL)
- **Wadbelevnis**
Wo 14 oktober om 12.00 (D), do 15 oktober om 14.00, wo 21 oktober om 17.00 (D) en do 22 oktober om 17.00
- **Sterrenkijkavonden**
Za 3 okt. om 20.00, di 13 okt. om 19.30, do 15 okt. om 19.30, di 20 okt. om 19.30 en za 24 okt. om 19.30 om 19.00 uur

Werkweekend Natuurmonumenten

Vrijdag 30 okt. 18.00 uur tot zondag 1 nov. 17.00 uur.
Aanmelden: stayokay.com/nl/werkweekend-texel

Nacht van de Nacht
Zaterdag 31 oktober, zie voor de activiteiten:
nachtvandenacht.nl

NOVEMBER

EXCURSIES

- **Wadexcursie**
Do 5 november om 15.30, za 14 november om 12.30 en za 28 november om 12.00 uur
- **Struinen door de zoute kreken van De Slufter**
Elke zondag om 11.00 uur
- **Vogelexcursie per minibus langs de Vogelboulevard**
Elke dinsdag en zaterdag om 9.30 uur
- **Vogelkijexcursie per minibus door het Nationaal Park**
Elke dinsdag en zaterdag om 13.30 uur
- **Vogelherkenningsexcursie**
Elke woensdag en zaterdag om 9.00 uur
- **Swarovski Vogelexcursie XL**
Elke donderdag om 9.00 uur

OVERIG

- **Sterrenkijkavonden**
Donderdag 5 en 12 november om 19.00 uur, vrijdag 20 november om 19.00 uur voor telescopisten

DECEMBER

EXCURSIES

- **Wadexcursie**
Za 12 december om 11.00, zo 27 dec om 11.00 en wo 30 december om 13.30 uur
- **Struinen met de boswachter langs Mokbaai en Geul**
Wo 30 december om 11.00 uur
- **Struinen door de zoute kreken van De Slufter**
Elke zondag, do 24 en do 31 december om 11.00 uur
- **Vogelexcursie per minibus langs de Vogelboulevard**
Elke dinsdag en zaterdag om 9.30 uur
- **Vogelkijexcursie per minibus door het Nationaal Park**
Elke dinsdag en zaterdag om 13.30 uur
- **Vogelherkenningsexcursie**
Elke woensdag en zaterdag om 9.00 uur
- **Swarovski Vogelexcursie XL**
Elke donderdag om 9.00 uur

GEZINSACTIVITEITEN

- **Zeehond binnenstebuiten**
Dinsdag 29 december om 14.30 uur

OVERIG

- **Sterrenkijkavonden**
Donderdag 3, 10 en 17 december om 19.00 uur

EROPUIT IN DE NATUUR, IEDEREEN KAN MEE!

Ook als je niet goed ter been bent, kun je genieten van de Texelse natuur. Op het fietspad is het vaak erg druk en voelt het minder prettig met een rolstoel, scootmobiel of kinderwagen. Maar gelukkig zijn er op Texel ook mooie wandelpaden die geschikt zijn om op wielen te verkennen. Fietsen mag je er niet.

Tussen Ecomare en De Koog is het Alloopad aangelegd, een route van 4,5 km die goed begaanbaar is met een rolstoel of kinderwagen. De wandeling kan tot 2,7 km worden ingekort. De route voert over een stukje duin, door het bos en langs een vogeluitkijkpunt. De route is te vinden op de website van het Nationaal Park Duinen van Texel (npduinenvantexel.nl) en is op papier verkrijgbaar bij Ecomare en de VVV.

Het bekendste natuurgebied van Texel is De Slufter. Een uniek kweldergebied dat iedereen gezien moet hebben. Om dat mogelijk te maken, is er een glooiend pad aangelegd over de Zanddijk. Het eerste stuk van het pad in De Slufter is bovendien bedekt met matten, zodat je ook een

stuk het natuurgebied in kan gaan met een rolstoel of kinderwagen.

Aan de Waddenzeekant is in 2019 nieuwe (duin)natuur aangelegd; de Prins Hendrik zanddijk. De zandvlakte met duinen dient als kustverdediging en is tevens een prachtige rustplaats voor vogels en zeehonden. Speciaal voor rolstoelgebruikers en mensen die slecht ter been zijn, is bij de dijkopgang ter hoogte van Ceres een pad in zigzagvorm aangelegd dat boven op de dijk aansluit op het wandelpad. Hierdoor kunnen ook mindervaliden een rondje maken over het wandelpad, langs het vogeluitkijkpunt en via de dijkopgang naast natuurgebied Ceres weer terug.

Loogkruidlichtmot

NIEUWKOMERS

Het blijft verrassend dat ieder jaar weer soorten worden ontdekt die we nog niet eerder op Texel,

of zelfs de Wadden, hebben waargenomen. Afgelopen jaar waren dat er maar liefst zeven. Allemaal insecten.

In De Geul werd de **geelschouderwesp** gezien. Dit is een vliesvleugelig insect uit de familie bijen en hommels. De **kleine wesp** *Nomada sheppardana* werd aangetroffen bij de ijsbaan in Den Burg. Nog een derde bijensoort die we op Texel nog niet eerder aantreffen is de **veltige groefbij**. Die werd gezien in de duinen. Hij nestelt graag op droge, warme plekken in zanderige of lemige bodem.

Andere nieuwkomers zijn de **heide-zaagpootspinnendoder** en, eveneens een vliesvleugelig insect, de **graafwesp** *Passaloecus clypealis*. De *Jassidophaga beatricis* **oogkopvlieg** bezorgde Texel een landelijke primeur. Deze vlieg, met een relatief grote kop voor de rest van zijn lichaam, werd aangetroffen in de Bleekersvallei. Deze behendige vlieger kan stilstaan in de lucht en zelfs achteruitvliegen. In De Geul werd een **loogkruidlichtmot**, een vlinder uit de familie snuitmotten, gesignaleerd.

Stikstofneerslag aangepakt

Staatsbosbeheer heeft begin van dit jaar op verschillende plekken in het Nationaal Park delen van de bovenste grondlaag geplagd of gehopperd. Ook zijn er stuifkuilen gemaakt. Hierbij zijn stukken duin afgegraven, waardoor kalkrijker zand verder het land kan inwaaien. De herstelmaatregelen zijn

uitgevoerd in het kader van Natura 2000 en bedoeld om het unieke open duinlandschap met de bijbehorende dieren- en plantensoorten te behouden. Ze moeten

het effect van stikstofneerslag op de natuur verminderen. Er is gewerkt op verschillende plekken in het Nationaal Park, o.a. in De Nederlanden, Duinpark en Bollekamer. Via boswachtersblog.nl/texel kun je de ontwikkelingen volgen.

DE MAREL EIND 2020 OPEN

Naar verwachting opent Natuurmonumenten in de laatste maanden van 2020 het nieuwe Natuurcentrum De Marel in gebied Waalenburg. Dit vogelrijke natuurgebied wordt al 110 jaar beheerd door Natuurmonumenten.

Er komen exposities en bezoekers kunnen er terecht met vragen. Meer weten over het nieuwe natuurcentrum? Volg dan **#boswachterjerome** voor de laatste updates.

Als voorzitter van Nationaal Park Duinen van Texel houdt Jan van de Venis zich niet alleen bezig met aansturing en beheer, maar natuurlijk ook met natuurbeleving. En hij heeft zo zijn persoonlijke favoriete plekken in het park. Zoals zandplaat De Hors. 'Als je met eigen ogen wilt zien en ervaren hoe een Waddeneiland ontstaat, groeit en verandert, ga dan eens naar De Hors. Hier zie je letterlijk de duintjes groeien.'

Het Nationaal Park heeft jouw hulp nodig!

De Texelse duinen zijn kwetsbaar. En te waardevol om te verwaarlozen. Wij doen er alles aan om dit bijzondere natuurgebied te behouden en te beschermen. En daar kunnen we jouw hulp goed bij gebruiken! Ben jij een natuurfan en wil je meehelpen aan het behoud van het Texelse duingebied? Steun ons dan met een bijdrage op NL17 RABO 0150 9482 39 ten name van Stichting Nationaal Park Duinen van Texel. Scan de QR-code naast dit artikel voor meer informatie.

Der Nationalpark benötigt deine Hilfe!

Die Dünen von Texel sind empfindlich. Wir setzen alles daran, dieses besondere Naturgebiet zu erhalten und zu schützen. Und dabei können wir deine Hilfe gut gebrauchen! Möchtest Du zum Erhalt des Dünengebietes von Texel beitragen? Unterstütze uns dann mit einem Beitrag an Stichting Nationaal Park Duinen van Texel, NL17 RABO 0150 9482 39, BIC: RABONL2U. Scannen Sie den QR-Code neben diesem Artikel, um weitere Informationen zu erhalten.

Willkommen auf Texel und im Nationalpark Dünen von Texel!

In unserem Nationalpark gibt es viel zu entdecken. Wandern Sie durch die violette Heide, tauchen Sie ein in die besonderen Salzwiesen und feuchten Dünentäler oder machen Sie den Kopf frei bei einem Spaziergang durch den Wald oder auf dem weiten Nordseestrand. Kommen Sie öfter nach Texel, dann werden Sie wahrscheinlich, wie ich, einen Ort haben, an dem Sie am liebsten sind.

Besonders wenn Sie in der Stadt leben, ist die Dunkelheit auf Texel etwas Besonderes. Die Nächte hier sind noch wirklich dunkel und fordern Sie heraus, neben Ihren Augen auch Ihre anderen Sinne zu benutzen. So erleben Sie die Natur auf eine andere Art. Wenn Sie im Sommer kommen, riechen Sie das Geißblatt, das nachts an vielen Stellen einen herrlichen Duft verbreitet. Und mit etwas Glück kann man an warmen Tagen das Meeresleuchten sehen. Mehr darüber lesen Sie in dieser Zeitschrift.

Auf Texel sind viele Ehrenamtliche tätig, die viel über die Natur wissen und Ihnen helfen, besondere Dinge zu sehen, die auf dem ersten Blick recht gewöhnlich

MASJA GIELSTRA

erscheinen. Das macht es so interessant, an einer Exkursion teilzunehmen. (Siehe Übersicht der Aktivitäten, S.40).

Wir sind auch stolz und glücklich über die vielen Texeler Unternehmer mit Herz für die Natur. Vielleicht sind Sie Gast eines unserer Gastherren oder -frauen. Sie erzählen Ihnen gerne, wo Sie die besonderen Orte finden können.

Auf Texel gibt es eine ganze Reihe von Bunkern, manchmal gut versteckt in den Dünen und an anderen Stellen gut sichtbar. Überreste des Zweiten Weltkrieges, der auf Texel erst am 20. Mai 1945, also vor 75 Jahren, endete. Auch davon werden wir in dieser Ausgabe berichten.

Und... das Lesen dieses Magazins ist nur die Vorfreude. Der große Genuss beginnt in der Natur selbst!

Masja Gielstra
Koordinatorin Nationalpark Dünen von Texel

DIE TURTELTAUBE

Eine besonders schöne Taube, die wir in den letzten Jahrzehnten leider immer seltener sehen. Die Vögel brüten in Nordafrika und in weiten Teilen Europas, mit Ausnahme der nördlichen Regionen. 'Unsere' Turteltauben fliegen im Herbst in die Länder südlich der Sahara, um dort zu überwintern. Die Art hat es schwer: Ihre Brutgebiete sind immer weniger geeignet und sie werden auf ihrem Zug und in ihren Wintergebieten gejagt. Turteltauben haben nur zwei Eier pro Gelege, was sie besonders empfindlich macht.

Die Verwandtschaft zwischen der seltenen Turteltaube und der häufig vorkommenden Türkentaube ist deutlich sichtbar. Die Turteltauben sind jedoch kleiner und farbenfroher. Ihre Flügel sind orange mit schwarzen Flecken, sie haben einen roten Rand um die Augen, eine rosafarbene Brust und ein schwarzweißes Streifenmuster am Hals. Es sind schöne Vögel, die unseren Schutz verdienen.

'DAS IST DAS SCHÖNE AN DIESER INSEL: DIE ZUSAMMENARBEIT'

Jan-Willem Bakker ist die achte Schäfer-Generation in seiner Familie. Der Texeler kann sich ein Leben ohne Schafe nicht vorstellen.

Auf seinem Bauernhof De Waddel im Gebiet des Hoge Berg werden jeden Frühling 800 Lämmer geboren. 'Nicht umsonst werden hier seit Jahrhunderten so viele Schafe gehalten', erklärt er. 'Sie gedeihen aufgrund des Abwechslungsreichtums gut. Es gibt immer Süßwasser und die Salzwiesen sind in der Nähe. Die salzige Vegetation von Queller und Strandflieder wirkt gut gegen Parasiten im Magen-Darm-Trakt. Dahin müssen wir zurückkehren, anstatt all die chemischen Mittel zu verwenden. Im Winter laufen meine Schafe auch in der Nähe von De Waal, De Koog, in Eierland und auf De Bol. Eine magere, abwechslungsreiche Vegetation ist für sie gesund. Und wenn die Kühe in Eierland im Stall stehen, sind die Schafe gute Rasenmäher. Das ist das Schöne an dieser Insel: Es gibt eine Menge Zusammenarbeit zwischen den Bauern, wodurch wir uns gegenseitig stärken'.

Hofladen

Die Zusammenarbeit ist ein wiederkehrendes Thema in den Geschichten des eloquenten Bauern. 'Natur, Landschaft, Erholung und landwirtschaftliche Aktivitäten können auf dem Hoge Berg Hand in Hand gehen. Wir empfangen Gruppen von Touristen und haben einen Hofladen, in dem wir unser eigenes Lamm- und Schweinefleisch sowie unseren eigenen Schafskäse

verkaufen. Man merkt, dass man jetzt mehr erklären muss, weil immer mehr Menschen in den Städten leben. Aber auch sie sind Teil des Systems der Nahrungsmittelproduktion. Gemeinsam können wir dafür sorgen, dass die kleinen Betriebe auf dem Hoge Berg überleben können. Auch durch eine Fahrt mit dem Planwagen von unserem Nachbarn'.

Erbsensuppe

Bei De Waddel ist eine nachhaltige Kreislauf-Landwirtschaft von größter Bedeutung. 'Eiweiß wird für die Fleisch- und Milchproduktion benötigt. Mageres Gras allein reicht dann nicht aus. Kees und Klaas Lap vom Westerweg bauen für uns Erbsen an', sagt Bakker. 'Dadurch müssen wir für die Schafe kein Soja aus Südamerika kaufen. Aus den schönsten Erbsen machen die Texeler Metzger eine Erbsensuppe. Wir sorgen für vitale Tiere, indem wir nach optimaler Produktion statt nach maximaler Produktion streben. Im Frühjahr verhindern die Schafe, dass das Gras in den Weiden überhandnimmt, so dass viele Kräuter und Glockenblumen wachsen. Diese ziehen Insekten an, Nahrung für die Jungen des Austernfischers. Gemeinsam mit den Naturschützern suchen wir nach Möglichkeiten, um den Weidenvögeln zu helfen'.

De Waddel

FOTOS: GERTHA WESSELS

WILLKOMMEN BEI DEN WATT- UND VOGELWÄRTERN

Die Natur von Texel kann man noch mehr genießen, wenn man die Geschichten dahinter kennt. Die Watt- und Vogelwärter stehen in der Brutzeit bereit, um all Ihre Fragen zu beantworten. Sie dürfen auch ihr Teleskop benutzen, um die Vögel aus der Nähe zu sehen.

Diese ehrenamtlichen Duos teilen gerne ihr Wissen über die Vögel und das Gebiet mit den Passanten. Im Gegenzug dürfen sie eine Woche lang an den schönsten Orten von Texel bleiben.

Die Vogelwärter von Staatsbosbeheer finden Sie bei der Hütte in De Geul und am nördlichen Aussichtspunkt vom Slufter. Sie beaufsichtigen auch das Gebiet und führen eine Bestandsaufnahme der brütenden Vögel durch. Die Wattwärter von Natuurmonumenten stehen mit ihrem Wohnwagen auf dem Deich zwischen De Schorren und Utopia. Hier erzählen sie, warum diese Gebiete so wertvoll sind, welche Vögel von ihnen profitieren und wie wichtig es ist, sie zu schützen.

Einige Ehrenamtliche kommen jedes Jahr zurück. Wie Esther und Marcel van Rooijen

aus Zoetermeer, die diesen Sommer zum dritten Mal bei De Geul biwakieren. 'Es macht viel Spaß. Es ist ein unglaublich schöner Ort, ein Mini-Urlaub. Und wir können unsere Liebe zur Natur weitergeben', sagt Esther. 'Oft sind wir am Aussichtspunkt oben am See. Dort sind die Löffler gut zu sehen. Die Menschen lieben das. Bei Hochwasser sind die Vögel in der Mokbaai ebenfalls ganz in der Nähe'.

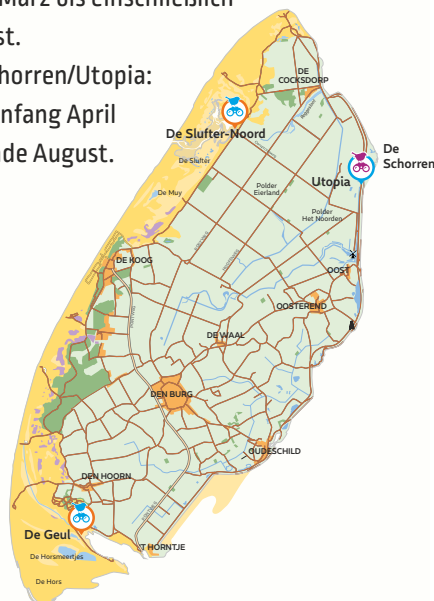
Die Hütte, in der sie leben, ist nicht luxuriös. 'Aber wir lieben es, dort zu sitzen und uns zu entspannen. Abends ist niemand da, dann ist es still. Das sind wir nicht gewohnt. Letztes Jahr stürmte es einmal in der Nacht. Man erlebt es so viel intensiver, weil man komplett in der freien Natur ist. Das genießen wir. Aber es ist auch schön, wenn Leute vorbeikommen. Sie freuen sich, wenn man sie auf besondere Dinge hinweist, sie durch das Teleskop blicken lässt und darüber erzählt'.

Wo und wann?

De Geul und De Slufter-Nord: Von Ende März bis einschließlich August.

De Schorren/Utopia: Von Anfang April bis Ende August.

Gastgeber des Nationalparks

Mehr als hundert Texeler Vermieter, Restaurants und andere Unternehmer sind Gastgeber des Nationalparks Dünen von Texel. Sie haben eine harte Ausbildung genossen und wissen viel über die Inselnatur. Ihr Wissen und ihre Begeisterung teilen sie gerne mit ihren Gästen. Sie erkennen die Gastgeber an der Giebeltafel des Nationalparks.

'Auf dem Planwagen sieht man die Natur anders'

Pieter und Inke Dros fahren sechs Tage die Woche mit ihrem Planwagen, gezogen von belgischen Kaltblütern, durch den Nationalpark. Unterwegs erzählen sie viel über die Natur und die Bräuche auf der Insel. 'Wir starten in De Koog und fahren eine fünfzehn Kilometer lange Runde durch das Dünengebiet, De Muy und De Slufter. Eine Fahrt von fast drei Stunden', sagt Pieter. Der Jan Plezier fährt bei jedem Wetter. Außer bei Gewitter und ab Windstärke 10. 'Wir haben Schaffelle im Wagen und im Winter auch Decken', sagt Inke. 'Es ist unser Ziel, jedem ein Erlebnis mitzugeben. Auch für

Menschen im Rollstuhl. Sogar eine Bett-Trage passt genau durch die Tür. Für diese Passagiere ist es ein besonderer Genuss, mitten im Slufter Kaffee zu trinken.'

Als echter Texeler weiß Pieter viel über die Insel und er hat auch den Gastgeber-Kurs des Nationalparks besucht. 'Dort erfährt man zum Beispiel, was sich in einem Gebiet ändert, oder man kommt auf Themen, an die man noch nicht gedacht hat, wie das Wetter und Essen aus der Natur.'

Den Hund mit in den Urlaub nehmen WO MAN SPAZIEREN GEHEN KANN

Wraf-waf! Dackel Timmie ist ganz aufgedreht. Er läuft zu den Wellen und zurück, zu seinem großen Freund Dobber. Der alte Retriever joggt gemütlich wedelnd mit. Der unbegrenzte Platz am Strand von Texel gibt den Hunden enorm viel Energie und die Besitzer genießen mit.

Hundebesitzer kommen gerne auf die Insel, weil ihre vierbeinigen Freunde hier viel Bewegungsfreiheit haben. Damit andere Tiere dadurch nicht gestört werden, gibt es an vielen Stellen einen kostenlosen Flyer, der deutlich darauf hinweist, wo und wann der Hund frei laufen darf oder doch an die Leine muss. Letzteres hat immer einen guten Grund.

Vögel aufjagen ist ein lustiges Spiel für einen Hund. Für einen Vogel kann es jedoch den Unterschied zwischen Leben und Tod bedeuten. Texel ist oft der letzte Ort, an dem Zugvögel fressen und sich ausruhen können, bevor sie ihre Tausende von Kilometern lange Reise antreten. Im Frühjahr besteht Gefahr für brütende Vögel; wenn sie von ihrem Nest vertrieben werden, können Raubtiere dort leicht zuschlagen.

Es ist manchmal schwer vorstellbar, dass unsere lieben Haustiere noch immer einen stark entwickelten Jagdtrieb haben. Trotzdem sind selbst die freundlichsten Hunde oft nicht zu stoppen, sobald sie in die Nähe von Schafen kommen. Diese laufen dann weg, können ins Wasser fallen und ertrinken. Bei trächtigen Tieren kann es zu einer Fehlgeburt kommen. Und beißende Hunde haben schon so manches Schaf verletzt. Es ist gut, dies auf der Schaf- und Vogelinsel Texel zu berücksichtigen!

Den Hundeflyer gibt es unter anderem beim VVV Texel in Den Burg.

LEGENDE

- Hunde auf öffentlichen Straßen und Wegen das ganze Jahr über an der Leine
- Hunde an die Leine: 1. März – 1. September (Brutsaison)
- Auf den bewachten Strandabschnitten anleinen, wenn dies auf den Schildern angegeben ist

GEHEIMNISSE DER NACHT

'In der Nacht kommt es nicht nur auf das Sehen an, sondern auch auf andere Sinne', sagt der Biologe Arthur Oosterbaan, Konservator bei Ecomare. Folgen Sie seinen Tipps und genießen Sie die stockdunkle Nacht auf Texel!

Sehen

Da es auf der Insel nur wenig Lichtverschmutzung gibt, können Sie hier noch echte Dunkelheit erleben und sich von den vielen Sternen am Himmel beeindrucken lassen. 'Machen Sie einen schönen Nachtspaziergang, besonders bei klarem Wetter', rät Arthur. 'Dann ist der Sternenhimmel gut zu sehen. Mit einer der vielen Apps für Sternbilder können Sie auf Ihrem Mobiltelefon leicht erkennen, welche Sterne es sind'.

Hören

'Die Nacht ist auch die Zeit, in der man Vögel wahrnehmen kann, die nachts rufen. Hören Sie den kläglichen Ruf der jungen Eulen und das Rattern der Ziegenmelker. Die Waldschnepfe erkennt man in der Balzzeit von März bis Juli an ihren Knurr- und Niesgeräuschen. Sie fliegt in Kreisen über den Wald.'

Riechen

'Im Hochsommer kann man das Geißblatt in den Dünen mit niedrigen Büschen sehr gut riechen', empfiehlt Arthur. 'Der berauschende Duft zieht viele Nachtfalter an'.

Meer

Ein ganz besonderes Erlebnis ist das Meeresleuchten. 'Im Sommer dauert es lange, bis man das leuchtende Meer sehen kann: erst ab etwa elf Uhr abends', weiß Arthur. 'Dafür muss das Wetter warm sein und etwas Glück muss man auch haben. Das Meeresleuchten wird durch das Meeresleucht tierchen verursacht, ein einzelliges Tier, das bei Bewegung im Wasser grünlich-weiß aufleuchtet. Manchmal ist das Meeresleucht tierchen in großen Mengen vorhanden'.

WALDOHREULE

ZIEGENMELKER

WALD-GEIßBLATT

MEERESLEUCHTEN

Praktische Helfer

Um die Sternbilder gut erkennen zu können, können Sie die Apps Sky Lite Night (für iPhone) und Star Chart (Android) auf Ihrem Smartphone verwenden. Möchten Sie Vogelgeräusche in der Natur erkennen? Dann laden Sie die (kostenpflichtige) App Bird Sounds Europe mit über 1900 Stimm- und Rufvariationen von 413 europäischen Arten herunter.

